

ZSIDÓ ÉLET

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRÜT 18.
TELEFON: 1-363-61.

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTETTE 1933—1937.
KECSKEMÉTI VILMOS

ELŐFIZETÉSI ÁR:
FELEVRE 10 PENGÓ
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGÓ

Válasz: Szép Ernőnek

Spectator cikke: A Janus arcu liberalizmus

Hogyan lett a zsidóság ügyéből a kisebbségek kérdése a békekonferencián?

Rendkívül érdekes és értékes előadást tartott az elmúlt héten a rádióban Szász Zsombor volt országgyűlési képviselő, a kisebbségi kérdések egyik legalaposabb ismerője. Előadásában rámutatott a többi között arra, *milyen módon játszott bele a békekonferencián az úgynevezett zsidókérdés a kisebbségi szerződések keletkezésébe.* Szász Zsombor nevét ismeri mindenki, aki Nagymagyarország politikai életében némiképen jártas. Vármegyei tisztviselő volt Erdélyben, hosszú időt töltött külföldön, majd 1905-ben és 1906-ban függetlenségi programmal bekerült a parlamentbe és képviselői minőségében tagja volt a magyar delegációnak. Ő volt az egyetlen törvényhozó, aki felszólalt Bosznia annektációja ellen. Az 1910. évi választásokon megbukott és ettől kezdve ismét évekig külföldön élt, a háború első évében Angliában. 1915-ben hazatért és bevonult az erdélyi 9. honvéd huszárezredhez, majd 1917-ben ismét képviselővé választották. A háború után 1922-től 1925-ig megint Londonban tartózkodott, majd Budapestre visszatérve behatóan kezdett foglalkozni kisebbségi- és román kérdésekkel.

Szász Zsombor a rádióban tartott előadásában a *kisebbségi szerződések keletkezését* ismertette. A kisebbségi kérdések már a béke éveiben is foglalkoztatták az egyes

országok kormányzatait és politikusait, mint nemzetiségi kérdések. A nemzetiségi kérdés — állapítja meg Szász Zsombor — nem nyugodott a háború folyama alatt sem. Testületek, nemzetközi egyesületek, felelőtlen körök felvetették ezt a kérdést. A nemzetiségek párizsi, lausannei és philadelphiai konferenciái 1915, 1916 és 1918-ban francia mintára a „Nemzetiségi jogok deklarációját” dolgozták ki, mely az ember „nemzetiségi” jogainak rendszeres hierarchiáját tervezte: az egyén egyéni jogain kezdve az autonóm önkormányzaton keresztül az egységes nemzeti vagy föderális nemzetiségi államig. Egy másik, egy pacifista szervezet, az „Organisation Centrale pour une Paix Durable”, az állandó béke központi szervezete számára az akkori krisztianiai norvég egyetem tanára, a mai norvég külügyminiszter, Halvdan Koht készítet több értékes memorandum alapján szintén egy tervezetet „a nemzeti kisebbségek jogáról és védelméről. A szociáldemokraták is észrevették az osztályegyenlőség követelése mellett a nemzetiségi egyenlőséget, de nincs tudomásunk és nincs nyoma, hogy ezeknek a tervezeteknek hatása lett volna az elkövetkezett békétárgyalásokra.

Ellenben befolyást gyakorolt és nem is kis mértékben a kisebbségi jogvédelem kialaku-

lására sajtóságos körülményeinél fogva egy más faktor: a zsidóság.

Európa nemzetiség-politikai helyzete hozta magával, hogy a háború alatt előtérbe azok a törekvések kerültek, melyek irreddenta célok szolgálatában álltak, melyek új állami keretek létrehozását tették szükségessé: a lengyel állam helyreállítása, a csehszlovák és jugoszláv egyesülés, a románság uniója. A csehszlovák légiókat hamarabb elismerte az entente és a bukaresti megállapodást hamarabb megkötötte 1916-ban, minthogy a kisebbségekre csak gondolt volna, *a kisebbségekről már csak azért sem lehetett szó, mert az országhatárok megállapítása előtt nem lehetett tudni, hogy ki válik többségi nemzet, ki kisebbségi nemzetiségé.* Egy nemzetiség sem ismerhette be, hogy aspirációi eredménytelenek lesznek és kisebbség fog maradni. Egy kivétel volt csupán: a zsidóság.

A sors kérlelhetetlensége hozta magával, hogy a világháború egyik legpusztítóbb fázisa azokon a területeken folyt le, Ukrajnában és Lengyelországban, Bukovinában és Galiciában, ahol a lakosság nagy számában zsidó. A háború nyomorúsága, ami ezt a népet érte, az egész világ zsidóságában felkeltette a részvétet

szenvedésük és érdeklődését jövőjük iránt. Hozzákapcsolódott ehhez az a körülmény, hogy a zsidók a világon mindenütt — új terminológiát használva: „sorsrendelte kisebbség”, mely államalkotó többséggé nem lehet s bármilyen lett légyen a háború kimenetele, akármilyen népet és nemzetiséget szabadítanak is fel: a zsidóság mindenestre, mint elszórt faji és vallási kisebbség lesz jelen, a régi és az új államok területén, melynek védelméről gondoskodni kell. „Területi elrendezés” — jelentette volt ki még 1912-ben a *Poale Cion*, ez az oroszországi cionista szervezet, — „nem segít a zsidó kisebbségi sorsán; a zsidók elhelyezkedési formája arra predesztinálja őket, hogy területi nemzetek helyett nemzeti közösségi korporációk legyenek”. Nem változtatott ezen a Balfour deklaráció, a palesztinai zsidó otthon tervezése sem.

Ennek tudatában kezdett szervezkedni a zsidóság mindenütt, nemesak Európa hadviselő és semleges országaiban, hanem az Egyesült Államokban és Afrikában is, hogy a háború befejezésekor, a békekonferencia készületlenül ne találja őket kisebbségi sorsuk védelmében. Csodálatraemeltó volt az a szolidaritás, mely összehozta a világ zsidóságát. 1919 január 12-én ült össze Párizsban a békekonferencia, pár hét múlva megjelent a szervezkedett zsidóság, a „Comité des Delegation Juives auprès de la Conference de la Paix”, a békekonferencia rendelkezésére álló zsidó delegációk, melynek munkája, végleges memorandum,

ha összehasonlítjuk a kisebbségi szerződéssel, nyilvánvaló, nagy befolyással volt annak szövegezésére.

A zsidóságnak saját védelmére irányuló törekvése, mint ismeretes, elsősorban a Balfour-féle deklarációban nyert elismerést, melynek értelmében a háború után megalapult a zsidók palesztinai

otthona. De megnyilvánul francia államférfiak cselekedeteiben is. 1918. őszén *Pichon*, a francia külügyminiszter „zsidókérdésről” *des questions juives* beszélt, melyek a békekonferencia elé kell, hogy kerüljenek s ugyanó a békekonferencia keretében egy állandó „Comité des affaires juives” szervezését tervezte. *A zsidókérdés, mint első és egyetlen kisebbségi kérdés állt a békekonferencia ajtaja előtt.* Hogy milyen befolyások folytán, hogyan, azt nem tudom: — de másfél hónap múlva, 1919 január elején, mikor *Tardieu* a békekonferencia szervezése véget csinált előterjesztést, *eltűnt a zsidó komité és helyét egy általános kisebbségi bizottság foglalta el. A formula megváltozott: a békekonferencia előtt a kisebbségi kérdés, melynek része a zsidókér-*

dés. A tárgyalási tervezet pontjai között volt egy, mely „kapcsolatban a kisebbségek jogával a népek önrendelkezési jogáról” szólott és egy másik, mely a „faji és vallási kisebbségek jogáról” beszélt. A fogalom „kisebbség” bevonult a békekonferenciára.

Szász Zsombor előadásának egyéb, szintén igen tanulságos megállapításait — az előadás terjedelme folytán — nem volt módunkban lejegyezni. Így csupán azokat a részleteket ismertettük kivonatolva, melyek olvasóközönségünket leginkább érdekelhetik. Ha pedig olvasóink közül valaki a cikkünk nyomán felvetődő kérdésekhez hozzászólni kíván, úgy minden objektív és értékes irányú közleménynek készséggel adunk helyet.

A mult érdekességeiből

Rovatvezető: GÁLÓSI SOMA

Óbudai ipar és kereskedelem

És hogy már régebben is milyen jelentős ipari központ volt az Óbudai zsidó község bizonyítja, hogy 1821. évben *Weisz* Jehosua hét segéddel dolgozott.

Névszerint Stürk Fülöp, Wolfstein Jakab, Kohiman Salamon, Lewetow József, Wächter Hernan, Goldstein Ábrahám és Lemlein Mayer. Ők szervezték meg a szakmabeli vándorlegények és betegek segélyző ladáját, hova hetenként kerestükkel egy-egy garast fizettek be.

1837-ben ugyancsak Óbudán arany-, ezüstművesek és drágakő-foglaló mesterek voltak: *Schulhof Dávid*, *Drucker L. Jakab*, és *Schossberger Jakab*. Mintavésnök volt *Harpner H.* ki azelőtt főleg a kéknymó gyáak részére dolgozott.

Jelentős üzleteket bonyolítottak le a zsidó nagykereskedők a katonai hatóságokkal. Nemesak felszerelési, élelmezési cikkeket, lovakat szállítottak, hanem az elhasznált, de még mindig jelentős értékeket képezett ruházati dolgokat, takarókat, egyéb felszerelési dolgokat meg is vették.

Az Óbudai katonai ruharaktár anyagának megvételére 1795-ben alakult egy társaság. A közöttük kötött szerződés szerint ezen tár-

salati alapon beszerzett árut maguk között elárverezték. A résztvevők száma és a befektetés szerint az üzletben és a haszonrészesedésben, az Óbudai csoport 40, a pozsonyi 20, a bécsi 20, a kismartoni 12, a kolíni és potnauai együtt 8 százalékkal participáltak.

A megállapodást aláírták: *Jachum Löbl* és *Holitscher Löbl* Óbudáról, *Sebesta Johan* bürgerlicher *Tandler et Comp.* Wien, *Löffler Márkus* és társai Pozsony, *Weiler Mózes*, *Geiringer Izrael* nevében Kismarton, *Goldschmid Efrain Kolin* és *Todesco Jesaja* Polnauból. Köztük *Sebesta Johan* kétségtelenül keresztény társ volt, különben nem használhatta volna cégében a „bürgerlicher” jelzést.

A legfelsőbb es. kir. udvari Katonai Tanács előtt az Óbudaiak és Kismartoniai voltak a szerződő felek.

Az egymásközi korrekt üzleti lebonyolítás biztosítására mindkét fél 2000 forint biztosítékot kötött le, mely a megállapodás áthágása esetén felerészben az államkincstár, felerészben szegényintézeti célokra szolgált. Már ebből is következtethető, milyen nagyarányú társasületről volt szó.

Karmel

ort. kóser penzió

a város szívében, modern kényelmű folyóvizű szobák. Elsőrangú ellátás Kivántra diétás konyha. BUDAPEST, VI, ANDRÁSSY-UT 43. Telefon: 12-89-67

Egy láthatatlan frontot kell alakítanunk...!!

Dr. Gosztonyi Ármin ünneplése a Budai Izraelita Hitközségben

Népes és meleghangulatú társasvacsora keretében ünnepelte a *Budai Izraelita Hitközség* dr. Gosztonyi Ármin, a szentimrevárosi körzet elnökét hitközségi alelnökké történt megválasztása alkalmával.

A megjelent vendégeket a hitközség elöljárósága nevében dr. Krisz Haber Adolf elnök üdvözölte, aki poharát a *Kormányzó egészségére* üritette. Ezután a zsidóság jelenlegi szomorú helyzetével foglalkozva rámutatott arra, hogy a kellő komolysággal kell viselkedni, de *csüggedni nem szabad*, inkább szorosan egymás mellett állni a rosszban épűgy, mint a jóban. Nekünk van egy *patronusunk, Izrael Istene*, aki bennünket el nem hagyott és nem fog elhagyni soha.

Dr. Csobádi Samu alelnök köszöntötte most alelnökkársát.

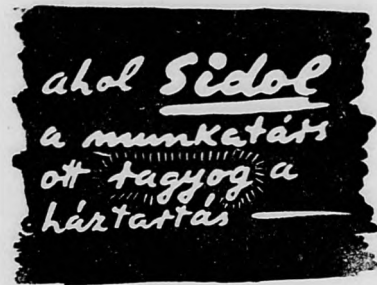
— A mai idők nem igen alkalmasak az ünneplésre, — mondotta. — A mi ifjúságunk gyönyörű napjai után, amikor az emberiségnek uralkodó eszméi a humanizmus, a jogegyenlőség, a polgári egyenjogúság és a testvériség voltak, ma a vér és a rög mítoszának idejét éljük. Hol nyíltan, hol a hideg pogrom eszközével versenyeznek egymással egyes államok a zsidóság üldözésében. Az okokat keresni és azokat megeafolni céltalan, mert az *antisemitizmust érvekkel nem lehet meggyőzni*. Ha türünk, gravák vagyunk, ha önzertet mutatunk; szentelenek. Ez ellen egyik védőbástyánk valóban a hit, de magunknak is küzdenünk kell ellene. *Egy láthatatlan frontot kell alkotnunk* és úgy cselekednünk, mintha a zsidó közösség minden terhe mindgyükünk vállán nyugodna külön-külön. Mindenkinél el kell mennie a kötelességteljesítés maximumáig és tehetsége legvégső határáig. Talán ezen az úton visszahozhatjuk azt az időt, amikor a zsidóság egyenjogúságát senki nem vonta kétségbe. *Magyarországon soha nem volt intézményes antisemitizmus. Volt ugyan Tiszaeszlár, de akkor nem mondta senki a vezetőik közül, hogy „non possumus”. És ez volt az igazi magyar mentalitás*. De mert ez az igazi magyar mentalitás, kötelességünk nekünk, magyar zsidóknak, hogy a magyar nemzetiséggel szembe minden erőnkkel ragaszkodjunk. A háborúra valamikor azt mondták, hogy egy *új honfoglalás* és aki benne részt vett, annak joga van ehhez a hazához. A magyar zsidóság pedig részt vett a háborúban és ezért jogát ettől a földtől senki el nem veheti.

— De a nagy harc mellett, — folytatta ezután dr. Csobádi Samu — melyet ma az egész zsidósággal együtt folytatunk, meg van a mi külön küzdelmünk is az *ösi budai hitközség önállóságának megmaradásáért*. Ebben a harcban egyik vezetők az a férfi, akit ma ünnepelni összejöt-

tünk. Dr. Gosztonyi Ármin megválasztása alkalmával az ő kiváló személyi kvalitásai mellett nagy szerepet játszott az a körülmény is, hogy ezzel még szorosabb kapcsolatot fűzünk magunkhoz szentimrevárosi testvéreinket. Amikor ebből a célből a második alelnök méltóságát megalapítottuk, természetesen Schwarz Samura gondoltunk, akinek szenteljünk most a néma emlékezés egy percét. (A vacsora résztvevői felállva, egy percig néma esendben áldoztak a szentimrevárosi körzet nagy elnöke emlékének.) Ennek a kiváló, nagy zsidónak méltó utóda dr. Gosztonyi Ármin, akit most megválasztásakor azzal a hittel üdvözölök, hogy munkáját mi értünk siker fogja kísérni és velünk együtt meg fogja érní azt az időt, amikor a budai zsidóság újra felvirágozik és felvirradnak Magyarország jobb napjai. (Nagy taps.)

Dr. Csobádi Samu nagy tetszéssel fogadott felszólalása után dr. Beneschöfzky Imre főrabbi mondott emelkedett szavak kíséretében áldást az új alelnökre és a gyülekezetre, majd Vető Sándor elöljáró felelt az unifikációs párt nemrég megjelent pamfletjére.

— Hálás lennék — mondotta Vető Sándor —, ha a pamflet szerzői néhány szerény kérdésemre válaszolnának. Azt kívánják, hogy iskolákat, templomokat, intézményeket létesítsünk, de az adófizetés megterhelése nélkül. Hogy képzelik el ezt? Vagy feleljenek arra, hol lehet templomra, iskolára, hasonló középületekre bankkölcsönt kapni, még hozzá amortizációs kölcsönt. Ha pedig törlesztéses kölcsönt ajánlanak egyik oldalán, miért kívánják a másik oldalán, hogy várjunk, amíg együtt lesz a pénz a beruházásokra. Ami pedig a megegyezést illeti a pesti hitközséggel, amióta elöljáró vagyok, magam is többször jártam Pesten ennek az érdekében, mindig sikertelenül. Azt mondotta többek között a pesti hitközség elnöke, hogy *ő nem unifikációs, mert az ő választója jobb, mint a miénk!* Azt mondják a pestiek, hogy ők segíteni akarnak bennünket iskolák, templomok stb. létesítésében. Viszont a másik oldalán azt mondják, hogy azért kell Pestnek Buda adójövedelmének egy része, hogy az országos jellegű intézményeket fenn lehessen tartani. De ha erre nincs pénzük, miből akarnak bennünket segíteni? Csak nem a saját pénzükből? — Végül a *Növegytet nagy érdemeit méltatta* Vető Sándor és poharát Baracs Károlynéra és munkatársaira üritette.

Baracs Károlyné nyomban megköszönte Vető Sándor jóleső szavait, majd Goldberger Sándor, a szentimrevárosi körzet alelnöke üdvözölte dr. Gosztonyi Ármin, a körzet nevében, melyet most a központi alelnök személyében új, elválaszthatatlan kötelek fűz a hitközséghez.

Gerő Ödön elöljáró a hitközség ambulatóriumának orvosi karát üdvözölte abból az alkalomból, hogy az ünnepi vacsorán testületileg jelent meg.

Gesztes Ferenc felszólalásában felhasználta az alkalmat, hogy a legutóbbi közgyűlés alkalmával elmondott beszédének *félreértett kitételeit* megmagyarázza. Amikor a barniövű ifjak előkészítéséről beszélt, senkinek a jövedelmét elvételni nem akarta, csak azt kívánta leszögezni, hogy a szegény felavatandók ugyanolyan körülmények között járulhasanak a Tóra elé, mint a kedvezőbb anyagi viszonyok között élő társaik.

Dr. Vidor Pál rabbi arról beszélt, hogy azok, akik állandóan a zsidóság hibáit kutatják és hánytorgatják fel, megfelelnek arról, hogy a zsidóság adta az emberiségnek a vallásnak, a kultúrának és a humanitásnak azokat a törvényeit, amelyek megsértését a zsidók szemére vetik.

Dr. Kertész Manó elöljáró arra mutatott rá, hogy hasztalanul néz néha úgy ki, mintha az emberiség megállt volna a haladás útján, azért az emberiség mégis állandóan halad valódi ideáljai beteljesülése felé. *A zökkenőket mindig új haladás követi*.

Strausz Lajos a kiváló ügyvédet apostrofálta dr. Gosztonyi Árminban, majd dr. Gosztonyi Ármin mondott köszönetet a szertet és elismerés jöleső megnyilvánulásáért. Beszéde további során a *hitnek és természettudományok egymáshoz való viszonyával foglalkozott*. Dr. Planck Miksával, a nagy német fizikussal bizonyította annak a tézisének helytállót voltát, hogy *a hit és természettudomány jól megférnek egymás mellett*. Planck szerint a hittudomány inkább az érzelem, a természettudomány inkább az értelem

MEINL kávé fogalom

módszerével párhuzamosan haladva, a végtelenben találkozásnak a világot kormányzó legmagasabb hatalom kérdésében és mindkettő egyértelműen ahhoz a megismeréshez jut, hogy a természetben egy bizonyos törvényszerűség uralkodik, mely független a gondolkodó emberiség létezésétől. Így a fénysugarak a világűrben úgy viselkednek, mint eszes lények: a többféle út közül, melyek számukra adódnak, azt választják, mely a legrövidebb, illetve amely a leghamarább vezet célhoz. Szerinte van egy eszes természeti rend, amelynek a természet és ember alá van vetve és *semmi akadály sincs annak, hogy a természetudományos világtendét és a hit Istenét*

egymással azonosítsa. Akárhová — akárminő messze pillant is: a hit és természetudomány között sehol nem talál ellentmondást; sőt éppen az elhatározó pontoknál teljes az egyezés. Köztudomású, hogy a legnagyobb természetbúvárok, *Kepler, Newton és Leibnitz mélyen vallásosok voltak.*

Ezután hitközségpolitikai kérdésekkel foglalkozott dr. *Gosztonyi Armin*, akit nívós és ragyogó dialektikájú előadása után meleg ünneplésben részesítettek a vacsora résztvevői.

Ezzel a felszólalással fejeződött be a Budai Hitközség ünnepi vacsorája, a szeretet, bizalom és együttérzés meleg hangulatában.

Géza, Szomaházy István, Szomori Dezső és Emil, Szöllösi Zsigmond, Tábori Kornél, Tábori Róbert, Tiborc, Timár Szaniszló, Tiedler Zsigmond, Ujvári Péter, Várnai Dániel, Várnai Zseni, Vázsonyi Vilmos, Vési József, Weisz Julián, Weltner Jakab, Zsolt Béla neveit.

A röpirat azzal végződik, hogy „nem mindegy, ki írja a magyar sajtót.” Ezt elfogadjuk mindig olyan kiváló, lelkiismeretes emberek írják, akik tudnak írni — nem pedig olyanok, mint e pamflet írói. —r.—nd.

A SZIDRA MARGÓJÁRA

TÖRUMÓ

Írta: Dr. RUBINSTEIN MÁTYÁS
szekszárdi főrabbi

A magyar sajtó és a zsidóság

Egy röpirat jelent meg — mintaképe az uszító és valótlanságokat tartalmazó, mostanában annyira fölbujránzó írásműveknek — „A magyar sajtó igazi arca” címen, amely a magyarországi újságírást, mint az ország átkát és kártevőjét állítja oda. Nem lehet feladatunk a magyar sajtó jelentőségét, korszakalkotó munkáját méltatni, majd az arra illetékesek megadják a méltó választ, itt csupán a magyarországi sajtó zsidó vallású vagy zsidó származású kiválóságaival óhajtunk foglalkozni.

Az 1910. évi statisztika kimutatása szerint Magyarországon 1214 újságíró volt, akik közül 516 vallotta magát zsidónak. Ez 42,4%-nak felel meg, 1931-ben azonban már csak 31,6%. A röpirat összetakolói, hogy minél nagyobb számot kapjanak a kitérteken kívül, *ideveszik az összes szakírókat.*

Ugyancsak a reklám növelését szolgálja, hogy újságírókként szerepeljen a lapkiadók is.

Végül a harmadik fogás, hogy írók, politikusok, sőt rajzoló és művészek szerepeljen az újságírók között.

Ugyancsak a zsidó hírlapírók számát növeli a röpirat azzal is, hogy olyanokat is zsidóknak nyilvánít, akik sohasem tartoztak felekezeti körhöz, úgy hogy csak két kirívó példát említsünk: Karinthy Frigyes és ifjabb Nagy Endrét.

Azonban eltekintve mindezekről, *büszkén és önértetesen valljuk, hogy a magyarországi sajtóban mint lapkiadók, lapszerkesztők és újságírók korszakalkotó munkát végeztek és végeznek zsidó vagy zsidó származású hírlapírók, akiknek munkásságát a magyar hírlapíródalom történetének objektív írása nem hagyhatja figyelmen kívül.*

Az első zsidó lapszerkesztő Magyarországon „Der Ungar” c. lap szerkesztője, Klein Hermann volt 1842-ben. Az első élelapot a „Zeitgeist”-et a zsidó Beek Vilmos festőművész szerkesztette 1846-ban. Ludasi (Gans) Mór 1848-ban az Esti

lapokat szerkesztette; gróf Andrassy Gyula 1855-ben kinevezte külügyi sajtófőnökönek. Az első könyvamatost, a Magyar Híradót, Chorin Zsigmond alapította (1863). A kivégyezés korszakának ragyogó tollú publicistája volt Falk Miksa, a Pester Lloyd főszerkesztője, aki 14 éves korában lett hírlapíró és aki sajtó alá helyezte Széchenyi iratait és magyarrá tanította Erzsébet királynét. E korszak kitűnő gárdájához tartozott Dux Adolf, Horn Ede, Veigelsberg Leó, Silberstein Ötvös Adolf, Dóczy Lajos, Falk Zsigmond, Kónyi Manó, Bródy Zsigmond, míg Helfy Ignác és Zerffy Gusztáv még az 1848-as gárdához tartoztak.

A későbbi és jelen kor ismertebb zsidó vagy zsidószármazású újságírói közül kiemeljük Alexander Bernát, Antal Sándor, Barát Armin, Barna Izidor, Bede Jób, Béla Henrik, Biró Lajos, Bodor Zsigmond, Braun Sándor, Bródy Sándor, Csergő Hugó, Feleki Géza és Sándor, Földi Mihály, Friedrich Tivadar, Futtaki Gyula, Gelléri Mór, Gerő Ödön, Gergely Győző, Habár Mihály, Hatvani Lajos, Heltai Jenő, Hesy Lajos, Ignotus Hugó és Pál, Kabos Ede, Kaczér Illés, Kálnoki Izidor, Kemény Simon, Keszler József, Klár Zoltán, Kóbor Tamás, Komor Gyula, Keeskeméti Vilmos, Kun Andor, Klein Ödön, Lakatos László, Lándor Tivadar, Lázár Miklós, Lorsi Ernő, Lengyel Ernő, Lenkei Henrik, Liptai Imre, Márkus József és Miksa, Merai Ernő, Miklós Andor, Milkó Izidor, Molnár Ferenc, Molnár Jenő, Mónus Illés, Nadányi Emil, Nadas Sándor, Neményi Ambrus, Ormos Ede, Palágyi Lajos, Pap Dávid, Pályi Ede, Pásztor Árpád, Pásztor József, Peisner Ignác, Peterdi Andor, Purjesz Lajos, Radó Sámuel, Rajna Ferenc, Révész Béla, Ruttaki Rothausser Miksa, Rooz Dezső, Rózsa Miklós, Salusinszky Imre, Sasvári Armin, Schiller Miksa, Singer Zsigmond, Sebestyén Károly, Sebők Zsigmond, Sturm Albert, Szatmári Mór, Szentes Béla, Szegő Béla, Szécsi Ferenc, Szép Ernő, Szilágyi

„Vööszu li mikdos vösochánti böszóchom. — Es készítenék nékem szent hajlékot, hogy öközöttük lakozzam”. „Böszóchom” — mondja az ige: öközöttük, holott azt vártuk volna: „böszóchó”, abban, Az Isten közelséget, bensőséget kíván követőivel, azt akarja, hogy az ember maga legyen a szentély, hogy az ember szentellyé alakuljon, amelyben Ő lakozik. Új fényoldala ez az istenmegismerésnek. Eddig azt hittük, hogy az istenszolgálatnak elegendő tettünk, ha leborulunk az Isten előtt s végrehajtjuk az Ő parancsolatait; igenkből megtudjuk, hogy szívünket s lelkünket is fel kell tárunk Isten előtt s azt lakozásának helyéül szentelni. Ha jól odanézzünk ez a gondolat már ott volt föllehető a Tóra első szakaszának egy igéjében, amely arról szól, hogy az Isten az Ő lelkéből adatott lelket az embernek. Az ember lelke: az Isten lelke, az ember lelkében az Isten lelke rezdüljön, liktessen.

Mintegy egybeolvadnani akar az Isten legkiválóbb alkotásával, az emberrel. Az embernek ennek tudatában kell lennie s neki is mintegy egybe kell olvadnia Istennel. Örökösén magában kell hordoznia az Istent. Minden lépése az Isten gondolatától legyen megszentelve, minden gondolata, szívének minden rezdülése az Isten gondolatában foggyan. Mint a prófétai ige is mondja: „Vöóraszhtich li löóloom — Eljegyezlek magamnak örökre.” Kölesönös odaadás fűzzön Istent s embert egymáshoz, eggyéválás, egybeolvadás kapcsolja őket egymáshoz, az ember páratlan felmagasztalását jelenti ez a tanítás, az ember erkölcsi emelkedésének netovábbját. Igazában ez az érteleme az igének: „Az Isten az Ő képre teremtette az embert.” Milyen származású s nevelésű ezzel szemben az a pozitívista gondolkodás, amely tagadja az Istent, mert pozitív gondolatvilágába beleilleszteni nem tudja. Kézelfoghatósággá akarják degradálni az Isten eszméjét, amely a legfenségesebb ideál s amely létező valóság azért, mert él s rezdül bennünk, mert visz s emel bennünket az etika eszései felé.

Bűn és bűnhődés

Irta: **Dr. VIDOR PÁL** budai rabbi

II.

„Mit kéne ezekkel csinálni” — kérdi Szép Ernő. És megadja rá a választ: kiátkozni, kiközösíteni, be nem engedni többet a bűnbánat napján a templomba, a teste elől a zsidó temetőt elzárni, a hitközség házának a kapujára szegezni a nevét.

Ezt a javaslatot a zsidó vallásfelekezet nem fogja magáévá tenni. Nemigen tudom elképzelni, hogy valamely keresztény író az ő felekezetében jelenleg nagyobb mértékben nyilvánuló bűnök bűnöseire ilyen módon, ilyen büntetést kívánna egyházától. De biztos vagyok benne, hogy — ha mégis előfordulna — papjai ugyanúgy megmagyaráznák neki, mint ahogy mi tesszük: mi lehet és mi nem lehet az egyház feladata. Hogy a pap még a siralomházban is támogatja a bűnöst és még az akasztófa mellett is Istennek kegyelmébe ajánlja lelkét, nemhogy a bűnbánat ünnepén eltaszítaná, a halottas imádságból kitagadná és Isten helyett maga ítélkezne örök üdvössége fölött.

A mi feladatunk, hogy valiasunk törvényeiben élő, érző és gondolkodó embereket neveljünk. Az ország üdvére törekvő és az állam törvényeit követő igaz zsidókat formáljunk. A társadalom erőit igazságosságra és jótékonyosságra szervezve, testvéreinket a bűnrehabilitáló nyomorból kiemeljük. A börtön foglyait a vallás vigasztaló és nemesítő szavával fölkeressük. A foglyok hozzátartozóit támogassuk, a rabságból szabadulókat becsületes munkához segítsük. A gyermekek lelkét, ha a szomorú sors úgy kényszerít: a szülők rossz példájától eltávolítva, tisztább felfogás felé tereljük. Nem mindig sikerül, nem mindig egyformán sikerül mindezt elérnünk, de egy bizonyos. Ha egész évben odaadással dolgozunk rajta, kétszeres, százszoros odaadással kell megragadnunk az engesztelőnap szentségét, a *tösvöh, töfilöh, cödóköh*, a bűnbánat, az imádság és a jótékonyosság erre rendelt áhitatát.

Az engesztelés napjának záromimádságában így imádkozunk: „Te kezet nyújtasz a gonoszoknak... Te tudod hogy a mi vé-

günk féreg és pondró, ezért sokat megbocsátasz nekünk... *Tenedek a gonoszok megtérésében telik kedved és nem kívánod halálukat*... És megmondattott: *Nem kívánom én a halandó halálát*, mondja az Örökkévaló Isten, *te jetelek meg és eljetelek*...” A temető megrendítő imádságában pedig; ugyancsak azt valljuk: „*Ő irgalmas, megbocsátja a bűnt és meg nem ront*.” Övé az ítélet és övé a megbocsátás, jaj lenne annak, aki vétkes merészséggel elébe akarna vágni az ő döntésének és elég büntetlennek érezné magát ahhoz, hogy a másiktól megtagadja a halottas tisztességet.

Ami pedig az utolsó javaslatot illeti — a hitközség házának a kapujára szegezni a nevét — arra csak egyet válaszolunk. Ha a zsidó ember elme egy hitközség házába vagy a nemzsidó arra jár és kíváncsian megáll előtte, ne valutások névsorát lássa ott. Lásna inkább csak úgy, mint eddig, azt, hogy hol történik a gyermekfelruházás, mikor van a segélyek kiosztása, hol folynak kultúrelőadások, mikor kezdődik az isteni tisztelet. Szébb is ez így, jobb is ez így.

*

Mi nem értünk egyet Szép Ernővel abban, amit ajánl. Mi nem térünk vissza középkori elgondolásokhoz, nem zárunk ki senkit életében a templomból és halálában a temetőből. Mi hiszünk abban, hogy a bűnbánó nap arra való, hogy a bűnösök megbánják bű-

neiket és jobb útra térjenek, a halál pedig nem arra, hogy kilökjünk valakit a zsidóságból, hanem arra, hogy magunkra ébresztő komor birodalmában kérjük a Mindenhatót, kegyelmezzen annak, aki színe előtt ad már számot cselekedeteiről és kegyelmezzen nekünk mindnyájunknak, akik szintén bűnösök vagyunk és akiknek egykor szintén számot kell majd adnunk előtte...

De igenis egyetértünk, halásan és szívesen értünk egyet Szép Ernővel abban, ami ajánlatait sugallja. Abban, hogy *minden zsidónak át kellene éreznie, mit jelent a mi egymásért való nagy kezsességünk. Hogy minden zsidónak, mielőtt cselekedetét elköveti, gondolnia kellene arra is, mennyit érthat ezzel testvéreinek*. Ezt akarjuk mi is a lelkekben meggyökeresíteni, ha nem is kiátkozással és elnemtemetéssel, hanem a nevelés és a lelki vezetés rendelkezésünkre álló egyéb eszközeivel.

Ettől a mi *belső* misszióinktól eltekintve azonban, amikor napilapban, külső fórum előtt a magyar társadalom jelenségeit vizsgáljuk, hagyjuk meg a valutások kérdését valutáskérdésnek és legálább mi magunk ne csináljunk belőle hangos, haragos zsidókérdést. Ebben a tekintetben mi a zsidó Szép Ernőtől a keresztény Karinthy Frigyeshez appellálunk. Karinthy az idén immár tízedszer rendezett szilveszteri kiárúsítást, szétszórva noteszéből az elmúlt évről fennmaradt témáit, gondolatait és terveit. Az ilyesfajta zsidókérdés megoldására is jut közülük egy becsületes, egyenes, világos javaslat:

„A zsidók esznek és lopnak — üssük agyon a zsidókat.” Caeterum censeo: üssétek agyon a esalókat és tolvajokat — ha sok lesz köztük a zsidó, annál rosszabb a zsidókra nézve.”

Megbüntetni a bűnöst, ha zsidó, ha keresztény és nyugton hagyni az ártatlant, ha zsidó, ha keresztény. Milyen egyszerű lenne és milyen nyugodtan vállalható!

Steiner Árminné

imakönyvkereskedése מכרי ספרים
Budapest VI., Király-u. 8. Tel.: 123-806

Imakönyvek, finom minőségű gyapjú- és selyem-talcsok, kegyeszerek. Menyasszonyimakönyvek nagy választékban. Legfinomabb bírókötésekben. Zsidó tudományos könyvek. Vezek használt zsidó tárgy és héber könyvek magáson. Kérjen árjegyzéket!

M. N. B. 917. és 919. sz. eng. a.

OLCSÓ 12 napos

társasutazások

Február 20-tól március 3-ig.

Semmering-re P 169-től

Badgastein-ba P 189-től

Összköltséggel!

Meghosszabítható ottartózkodással.

Felvilágosítás:

A ZSIDÓ ÉLET kiadóhivatalában.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 18,
Telefon 136—361.

A vágatási díjak emelése

Már megint megvágják a szegény pesti zsidókat! — Tán kóserebb, ha drágább

A történelmi jelentőségű közgyűlés lezajlása után a kancellária megújítottan folytatta a korszakalkotó munkát. Azon meliben első nagy teljesítmény gyanánt — folytatása következik — *felemelte a baromfi-vágatási díjakat és pedig tyúk és csirke vágatási díjat 20 fillérre, a kacsát és pulykát 25-re, a libát pedig 40 f.-re.*

Az emelés célja — nyilván nem lehet más — a lassuló vallásos érzés és a sekélyesedő hitélet továbbbi kimélyítése. Valóban, a cél szentesíti az eszközt.

A szabadalmazott hivatalos felekezeti lap természetesen — érthető okokból — nagy bölesen nem közölte ezt a legújabb intézkedést, holott máskor sokkalta jelentéketelenebb eseményekről is szokott beszámolni. De hát tudja Pál, mit — hozzá!

Bennünket ellenállhatatlan érdeklődésünk a helyszínre kényszerített, kiszálltunk az egyes vágóhelyekre, ahol egészen épületes dolgok tanui voltunk. Mindenekelőtt — tekintve a közönség tájékoztatanságát — be kell mutatnunk a vágóhely képét. A felső tizezrek és az egészen szegény néposztály egyformán elkerülnek. Az elsőt előkelősége, az utóbbit nincstelensége miatt nem érdekli a vágóhely, vagy hivatalos nyelvén: a *vágoda*. Ennek a helynek törzsközönsége az az embertípus, amely előtt a rasekóltól kezdve a kile minden funkcionáriusának mélyen meg kell emelni a kalapját. Külön specialitás a *magyar zsidó nőnek ez az eszményképe*, középosztályunknak az a *gondos háziasszonya, vallásos gondozásunk tulajdonképeni génusza*, az ő kiszámított filléréivel. Ez az igazi magyar zsidó nagyasszony típusa! Ennek a szobrot érdemlő glóriás feleségnek és anyának kicési háztartása a költségvetési küzdelemnek egy-egy hőskölteménye. Ez az a zsidó középosztály, amely

még „tart valamit”. Az ebből az osztályból való törzsvendég gondterhelten guberalja ki a felemelt taksákat. Sajnos azonban akadt olyan is, akinél megpattant a túlfeszített húr: lelkileg meghasonlottan távozott a vágóhelyről s azzal erőltetett megbékélést magára, hogy majd... otthon... a Mari... az olesóbban csinálja!...

Hitközségünk vezetőségének ez a legújabb hitmélyítési intézkedése érthetően általános felzúdulást és elkeseredést keltett. Kár, hogy az elnök úr nem talál alkalmat arra, hogy legalább ezt a kritikát meghallja (hisz az egyéb kritikákat köztudomásúan egyáltalán nem bírja el) gyönyörűsége telnek benne és bizonyára sürgő-

sen revízió alá venné felfogását legalább a női választójogról...

Legyünk azonban igazságosak és tárgyilagosak. A régi közmondás: nincsen rossz — jó nélkül itt aztán tökéletesen beválik. A vágatási díjak emelése tudvalevőleg erőteljesen fellendíti az unifikáció haladó ügyét. Hogy hogyan? Igen egyszerűen! Azok a szerény jövedelmű hittestvéreink ugyanis, akik mindenképen ragaszkodnak a vallási előírásokhoz, ezentúl szorgalmasan fognak unifikálni: egyszerűen átsétálnak — *Budára, ahol több helyen is teljesen díjtalanul vágathatják rituálisan baromfiakat.*

Rólad pedig, óh jámbor hittestvérünk fel fogja majd jegyezni a krónikás, hogy milyen véges is volt a jó öreg Hillel türelme a tiédhez képest...!

Schwarz Adolf

Síremléket Kecskeméti Vilmosnak

A hitvesi kegyelet öröködi Is-tenben boldogult *Kecskeméti Vilmos* sírhalmán, *de a köznek is vannak kötelességei* a nagyszerű tollú újságíró, a jó magyar ember, a buzgó zsidó emlékezetének fenntartása, megörökítése iránt, aki agyával, lelkesedésével és hűségével gazdagon megteremkenyítette a felekezeti élet ugarát. Nem volt üzletember, még kevésbé jó kalmár, nem is akart az lenni. Nem adta bérbe tollát, nem hagyott hátra anyagi javakat gyászoló családjá számára, melynek otthona az ő második temploma volt. Az első a zsinagóga, melyért meleg szívvel, önzetlenül küzdött utolsó lehelletéig. Fölötte érdemes arra, hogy a *zsidó közélet lerólia iránta érzett háláját*, s hogy a síremléken, melyet hamvai fölé szántunk nyoma legyen annak a nagy elismerésnek, mely olvasói táborát életében annyira eltöltötte.

Bizalommal fordulunk a magyar zsidósághoz, segítse elő azt az óhajtásunkat, hogy

KECSKEMÉTI VILMOS

hírlapíró, a „Zsidó Élet” alapítója és szerkesztője sírhalmát mielőbb diszithesse az ő munkálkodásához és a felekezet hálájához méltó síremlék.

Budapesten, 1937 október hó.

Dr. Berényi Sándor ügyvéd, író,

Cserkúti Engel Györgyné,
sz. Lázár Franciska író,

Dr. Friedmann Ignác
m. kir. kormányfőtanácsos,

Dr. Feleki Sándor író,
a Petőfi Társaság tagja,

Gerő Ödön hírlapíró,

Jánosí Engel József
m. kir. udvari tanácsos,

Katona Gyula
ny. kir. műsz. igazgató

Dr. Kriszhaber Adolf
a budai izr. hitközség elnöke

Dr. Patai József
a „Múlt és Jövő” szerkesztője

Újabb adományok:

N. N. (Kőbánya) 4.— P

Dr. X. Y. 3.— P

Eddig befolyt adományok 419.— P

BERLITZ NYELVISKOLA
The Berlitz School of Languages

IV., VÖRÖSMARTY-TÉR 2. l. em. TELEFON: 187—469.
Óvakodjon az érdeklődő közönség MÓDSZERÜNK
utánzóító!! Fiókkintézetünk nincs

Janus-arcu liberalizmus

Egy röplap van előttem, ingyen küldték szét a polgárság tömegeinek. A népszerű delutáni liberális újság fejrája és főszerkesztőjének a neve díszítik. A liberális polgár bizalommal veszi kezébe a röplapot, mert a közismert napilap és kitűnő főszerkesztője valóban rászolgáltak erre a bizalomra. De amikor *pesti zsidó polgártársaink* átfutják a röplap cikkeit — különösen egy programbeszéd részleteit a választójogi reformról, a jobb- és baloldali politikáról stb. és azután újra negnézik, kik is írták alá az „Ingyen röplap” vezércikkét, a polgársághoz intézett felhívást, — hát akkor bizony keserű lesz a szájuk íze. A hat aláíró közül három zsidó. Még pedig *három olyan közéleti zsidó férfiú, akik az országos politikában a liberális zászlóra esküdtek fel, a felekezeti közéletben, mint a Pesti Izr. Hitközség képviselőtestületének tagjai a hitközség olyan kormányzatát támogatják, amely valósággal negációja a szabadelvűségnek.* Ennek a hitközségnek a vezetőségét ugyanis olyan választáson ültették a hatalomba, amelyen *a pesti hitközség adófizető polgárainak csak egyhatodrésze rendelkezett választói joggal és ezeknek is csak egynegyedrésze szavazott le, még pedig olyan „hitközséggel”, hogy csak a vak nem látta, ki melyik listával szavaz.* És ez a három liberális vezérférfiú tūri, hogy ez a reakciós, középkorosan jogfosztó választási rendszer továbbra is fennmaradjon, — ugyanakkor pedig kiűn a politikai arénában a polgári szabadságról, a jog, törvény, igazság, haladás uralmáról szavallat megvesztegető, megejtő, hitet és bizakodást keltő szavakat. Ez a három „liberális” vezérférfiú tūri, sőt mint a többséghez tartozó képviselőtestületi tag támogatja azt a hitközségi kormányzatot, amely az ellenvéleményt elnyomja, a kritikát elfojtja, az összeférhetetlenséget és a függőségi viszonyt a képviselőtestület és eljáráság tagjaira nézve pedig szinte közéleti erénynek vagy legalább is az érdemek jogos jutalmazása lehetőségének minősíti. Ez a három „liberális” ellenzéki vezérférfiú tūri, sőt támogatja azt a hitközségi kormányzatot, amely elnyom, eltípor minden ellenzéki megmozdulást, amely egy arany-

pórázon vezetett felekezeti sajtóval készített ki a „közvéleményt” és amely egy érellyítő személyi kultusszal termeli ki a gondolatlan Fejbólintó Jánosokból a maga közéleti támaszait.

Hát Uraim, meddig lehet ezt a kétszínű játékot űzni?! Meddig lehet kint a fórumon a közéleti tisztaságot harsogni, bent pedig a felekezeti közéletben „a felekezet békéjének” porhinto jelszavával a maguk és a tömegek lelkiismeretét elhallgattani? Meddig lehet kint a szabadelvűség ígért hírdetni és a parancsuralmi kísérletek ellen a polgárságot haragra tüzelni, bent pedig a felekezeti közéletben egy rövidlátó diktatórikus rendszer terrorizáló és tirannizáló törekvései mellé állani? Meddig lehet kint a reakciós jogfosztó választási reformtervezetet támadni, bent pedig a korszerű választójogi reform ellen állást foglalni? Meddig lehet kint azt mondani a zsidó polgárra, hogy megérett a közéletben való részvételre és ugyanakkor a felekezeti közéletben ezt az érettséget kétségbe vonni? Meddig lehet ezt Uraim?

Őnök azt mondják említett „felhívásukban” a magyar polgárnak: „Őn számíthat az elkövetkező időben mireánk, tudnunk kell azonban a polgárság megszervezésének nagy munkájában: számíthatunk-e mi is az Őn együttérzésére és támogatására. Nem érzik uraim, hogy zsidó polgártársaiknak erre csak fájdalmas mosoly lehet a válaszuk? Hogy ők számíthatnak Önökre!? Hát csak egy példa a közelmúltból! A hitközségi közgyűlésen három héttel ezelőtt, egy jóhiszemű ellenzéki férfiú meginterpellálta az elnököt a hitközségi választójogi reformról. Az elnök valósággal felháborodva utasította vissza a kíváncsiságot és kijelentette, hogyha még egyszer kérdést mernek intézni hozzá a választójogról, erre nem is fog válaszolni, mert *méltóságán alulnak találja*, hogy erre feleljen. Hát Uraim, Önök közül ketten is jelen voltak ezen a közgyűlésen — talán mind a hárman, nem tudom, hiszen a nagy nyilván-

nosság ki van onnan ad maiorem libertatis gloriam rekesztve — és Önöknek nem volt szavuk ez ellen a példátlan elnöki önkény és gőg ellen! Hát vajjon miben számíthat akkor zsidó polgártársuk Önökre, ha, ott asszisztálnak annak az elnöknek, aki így inti le a hitközség parlamentjének egy teljes jogú tagját, amikor ez ezerszeresen és tizezerszeresen megokolt aggodalmának egy úri hangon tartott interpelláció formájában ad kifejezést? Nem uraim, a pesti zsidó polgár megtanulta, hogy — nem számíthat Önökre! Tehát ne számítsanak Önök sem reá! A pesti zsidó polgárnak sehogy sem megy a fejébe az, hogy ő, mint magyar — önök szerint is — érett arra, hogy szavazati joga legyen, de mint a zsidó hitközség tagja — Önök szerint nem érett arra, hogy ott is rendelkezék szavazati joggal. A pesti zsidó polgár nem tudja elképzelni azt, hogy más legyen a szabadelvűség reggel, mint délben és más legyen az egyik utcában, mint a másikkban. Eppen ezért a pesti zsidó polgár útja el fog válni az Önökétől.

Mi már sok mindent megszoktunk, de egyen ezért mégis csodálkozunk. A szóban forgó liberális pártnak nagytehetségű, kiváló vezére — ő is a hat aláíró között van — köztudomásúan energikus, céltudatos és megalkuvást nem tűró vezetője pártjának. *Miért tūri, miért engedi, hogy pártja programjának hitelét rontsák az olyan Janus-arcú liberalizmusnak a képviselői, akik, — ha a közélet akármilyen szűk területén, ha egy felekezet közéletében is — időközönként elfelejtkeznek a szabadelvűségnek való elkötelezettségükről? Miért tūri, miért engedi, hogy számosan, igen számosan, akik a Pesti Izr. Hitközség mai antidemokratikus és diktatórikus kormányzásának hűséges támogatói és kiszolgálói, azzal bizonyítsák a liberalizmushoz való tartozandóságuk alibijét, hogy az ő pártjában vétetik magukat minduntalan észre? Én csak annyit mondok: *videant consules!*...*

SPECTATOR

WIEN ★ GRAND HOTEL

A zsidók vallási beolvadása

Írta: dr. RÓZSA IGNÁC

IV.

El tudjuk képzelni, hogy egy hívő zsidó kereszténnyé és hívő keresztény zsidóvá lesz, meggyőződésből.

De elképzelhetetlen, hogy hitelből miként válhatik a másik vallásban Isten-hívó.

A hitetlen, aki régi vallásának szertartásait értelmetlen „babonának” tartotta, nem láthatja egyszerűen egy másik vallás szertartásait érthetőnek és az azzal való éleést az ő modern világfelfogásához méltóbbnak.

Küzdeni a zsidó szertartások ósdi formái ellen, azokat nyíltan megszegni mint zsidó és betartani az új vallás még idegenebb szertartásait, neveléséges ellentmondás.

Küzdeni az emberek egyenlő jogáért, mint a jogegyenlőtlenségtől szenvedő zsidó és olyan pártba belépni, amely a meglevő jogokat is szűkíteni akarja a zsidók számára, annyi, mint a progressióból a reakcióba való halálugrása a zsidónak.

Igazságtalannak tartani a zsidó-üldözést és az üldözőkhöz átpártolni, tragikus áruulás.

Most békében vagyunk az olaszsal. Nem vesszük rossz néven senkitől, ha olasz állampolgárságot vesz fel. De minek tartottuk volna azt a magyart, aki az Isonzo előtt vagy után átpártolt volna az olaszokhoz? És ugyanígy gondolkodik minden más nép becsületes közvéleménye.

Minden egyes zsidó áttérése előtt gondolja meg azt is, hogy azt a táborot erősíti akarva-nem-akarva, amely őseit és még őt is igazságtalannul üldözte. Hisz éppen ezen üldözés elől akar menedéket keresni. Ez nagy felelősség, amely fokozódik annál, akit nem a kenyér, vagy egyéb társadalmi nyomás, hanem a hiúság, a könnyebb élet, vagy a méltóság vezette az áruulásra.

Az úgynevezett előkelő zsidók kitérésében tüntető támadás is van a zsidó eszmék ellen! Azok ellen az eszmék ellen, amelyekben a kitérő fölnevelkedett s amelyek

képessé tették őt arra, hogy minden akadályon keresztül oly tiszteltté és fényessé tette a nevét. Gondolja meg, hogy az ő lépése meggyalázása azoknak az ideálok-nak, amelyekért jámbor szülei és ősei náluk, hitvány epigónoknál, sokkal nehezebb körülmények között is egyengették számára a boldogulás útját.

Ami azt a következetlenséget illeti, hogy az érzésben, világfelfogásban, modorban az uralkodó néphe beolvadt zsidók miért húznak mégis az úgynevezett zsidó zsidókhoz és miért vállalnak a hitközségi életben vezetői szerepet, erre nézve a következőket kell meggondolni:

Ezek a zsidók azt tapasztalták, hogy az ő asszimilációjuknak zsidó voltak semmiféle akadályt nem támasztott. Magukat olyan hű és áldozatkész állampolgároknak tartják, hogy azt a hitbéli beolvadás már nem fokozhatja. Hazaszeretők sohasem ütközött még össze zsidó voltukkal, sőt az a meggyőződésük, hogy éppen a hűségük a felismert és az emberiség által elfogadott zsidó ideálokhoz, teszi őket jobbakká, hibebevévővé a fogadó hazához. *Világos, hogy minden közület biztosabban számíthat azokra, akik hi-*

tükhöz annak válságos állapotában is ragaszkodnak, mint azokhoz, akik konjunktúra szerint cserélik világfelfogásukat. Akik elhagyják a zászlót a viharban, azok az új párt zászlóját is elhagyják, ha itt közelgenek fenyegető fellegek.

Amikor az asszimiláns zsidók a hitközségi életben vezető szerepet vállalnak, dokumentálni akarják azt, hogy a zsidóság fennmaradása szívükön fekszik, de arról is meg vannak győződve, hogy az az életforma, amelyben ők élnek és amelyet fejleszteni akarnak, nem lehet káros a hazára sem. *Ebben a hitükben benne van az az emberi követelmény is, hogy egyetlen egy embernek, tehát a zsidónak sem tiltható el az, hogy saját világfelfogását a külvilágban ne érvényesíthesse.*

Amikor az állam valamely felekezettel recipiál, gondosan megvizsgálja, hogy annak tanai nem államellenesek-e, nem ártanak-e. A recipiálás tényleg éppen ezt állapítja meg, ezt a különálló világfelfogást kodifikálja, e szerint tehát élni nemcsak lehetősé, hanem jog is.

Az asszimiláns zsidót a közös eszményen kívül semmi más nem köti az orthodox zsidóhoz, mint a közös veszély lehetősége. Az orthodox zsidónak haladásellenes gondolatát azért perhorreszkálja, mert abban a téves meggyőződésben van, hogy az orthodox hittestvérek viselkedése gátolja meg őt is a teljes egyenjogúságban. Az őt talán még jobban siettetni valóságos hittestvéreinek modernizálását életmódban, magaviseletben, mint a gazdanép nem zsidó tagja.

Bár tudják, vagy legalább tudni vélik, hogy ezek miatt az asszimilálódnak nem tudó, vagy nem akaró zsidók miatt kell nekik is szenvedniük, még sem tudják velük a közösséget megtagadni. Rájönnek ugyanis, hogy nem az asszimiláns zsidók erényeit alkalmazzák az orthodoxokra, hanem ezek hibáit rájuk is. A közös eredet letagadhatatlan és az asszimiláns zsidó azt hiszi, hogy van a faj javulásának lehetősége. Ami a zsidót fájává tette, eltérővé a többi népektől, az nem egy belső eredeti ok, hanem történeti kény-

Pályázat

A bajai izr. hitközség pályázatot hirdet a megüresedett anyakönyvvezető-főrabbi állásra. Pályázhatnak szemintáriumi képesítéssel, doktori oklevéllel, alapos héber tudással bíró 40 évnél nem idősebb rabbik, magyar állampolgárok. Eletrajzi adatokat, családi állapotot ismertető és megfelelő okmányokkal felszerelt pályázati kérelmek folyó évi március hó 10-ig bezárólag a hitközség jegyzői hivatalához beküldendők. Javadalmazás meg egyezés szerint. A próbaszónoklatra meghívandó rabbik utiköltségét megértítjük. Előnyben részesülnek oly pályázók, akik már valamely hitközségben, néhány év óta, mint rabbik működnek.

Baja, 1938. január hó 23-án.

Az Elöljáróság

FRIEDMAN DÁVID orth, רב
élő- és vágott baromfi, füstölt hús, csemege
gyümölcs és tejáskereskedése BUDAPEST
II., MARGIT-KÖRUT 7. Telefon: 151-897

Ferjhezmenendők és nősülendők
forduljaniak bizalommal a házasságkötésrendező
fennálló **Magy Jenő** búcsúzási iródiájához
Budapest, Rákóczi ut. hatvanegy. Telefon.
(Diákrét, csejzérelten levelezés)

szer. Abban a meggyőződésben vannak, hogy a történeti kényszer megszűnésével eltűnnek a faji hibák is. Ha a történeti kényszer alig egy század óta megszűnt is, nem tartják még elegendő régeinek a megszűnését arra, hogy az ezredéves szenvedés nyomait levehessék magukról.

Az asszimiláns zsidók tudják, hogy minden fajnak meg vannak a hibái és a fajhibák az emberiség jobbá válásával tűnhetnek el nemcsak a zsidók, hanem minden nép lelkéből.

(folytatjuk).

DÉNES BÉLA színházi és irodalmi revüje

Az elmúlt két hét alatt igen nagyszámú bemutatóra került sor, bizonyítékául annak, hogy közönség és színigazgatók nézetei nem mindig találkoznak. Annál nagyobb öröm a kritikusknak, ha tiszta szívből mondhat néhány jó szót, amire mostani beszámolója alkalmat is ad.

Az ország első színházában, a *Nemzeti Színházban* ugyan megbukott *Kállay Miklós* Godivá-ja, azonban a szerző moralitása annyi nemes szándékot s annyi tehetséget, oly szép archaisztikus nyelvezetet mutat föl, hogy inkább bennünk, nézőkben a hiba, akik elvesztettük gyermeketg hitünket s semmiféle moralitás nem tud bensőnkhez férni. Az előadás kimagasló alakítását *Kiss Ferenc* és *Szörényi Évától* kaptuk, *Németh Antal* rendezése ez alkalommal eléggé lehiggadt s így kifogástalan volt.

Ellenben kissé erősebben kell felemlenünk szavunkat bizonyosfajta kritikáirás ellen, mely nem mérlegel, hanem csak büntet s ebbéli attitűdjét még az sem zavarja, ha — ártatlant sújt ítélete. *Meller Rózi* új darabjáról, a *Barabás Irénről* van szó. A darabot a kritika alaposan „kikészítette”, pedig — őszinte véleményünk szerint — erre a kikészítésre nem a darab, hanem a — színház szolgált volna rá. A szereposztás olyan balfogásaival állunk szemben, hogy ez még a ligeti Műszinkörben is felháborodást keltene s annál érthetlenebb a *Belvárosi Színház* eseté-

פסח של Husvétí árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, fő isztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvétí áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amúgy is nagyon szigorú felügyelete. Ez szigorú rituális felügyeletjes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképpen a husvétí áru megbízhatóságához semmi kétség nem ferhet.

A husvétí árut tehát a legvallásosabb emberek is a legjelesebb bizalommal fogyasztathatják
FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. póstaírók 5.

Telefon: *2-688-45

ben, mert *Meller Rózi*nak a színház az *Irja* hadnagy s a *Vallo* más sikerét köszönheti. Vagy azt hitték, a név egymagában meghozza a sikert? Az együttes egyetlen értéke *Beregi Oszkár*, akinek fölényes játéktudása, hatalmas kultúrája még ezzel a nem testére szabott szereppel is diadalmasan birkozik meg.

Megkönnyebbülés, hogy viszont a *Belvárosi testvérszínház*ának, a *Művész Színház*-nak bemutatója értékes darab mellett remek előadást is hozott, Hozzánk, zsidókhöz *André Birabeau* „Délgyümölcs”-e annál közelebb fekszik, mert az európai társadalomnak szintén megvan a maga négerje. A darab mérnöke ugyanis *Kongóban* teljesített szolgálata alatt hozzájutott egy néger gyermekhez, akit aztán senki sem akar befogadni, végeredményben még a gyerekek sem, pedig ők szeretik a kedves és vidám szerecsen esemetét. Franciaországnak van *Kongója* s így ott a négernek teszik a szolgálatot, ami másutt a zsidóknak jutott és jut. *Góth Sándor* mesteri rendezése s eleven alakítása mellett *Peéry Piri* grandiózus emberformálása, *Boray* kifűnő karrikaturája s a négy gyermekszereplő tapsvihart kiváltó „játéka” viszik remélhetőleg tartós siker felé a nem egészen helyesen vigjátéknak nevezett — életképet.

A *Pesti Színház Bókay* darabja igen nagy siker. *Bókay* ezt mindenképpen megérdemli. Az igazi franciás könnyedségnek egyetlen professzora nálunk. *Ajtay K. Andor* és *Vizvári Mariska* jelentik az

előadás fénypontját. S ugyancsak sikere lesz a *Vígyszínházban Fodor Lászlónak*, aki *Lipócia* s kapcsolt részeinek patentírozott szívköltője. *A hajnali vendég* is romantikus, fordulatos, finom dialógusokkal s érzélgős „szociális” szívvel telt darab. Csak épp jelentéktelen. Csak épp hamis egy kicsit a kishamis. Csak épp túlságosan valószínűtlen. Épp ezért biztos a sikere. Elvégre igazán mindenkinek illik megnézni, aki kicsit is tart valamit a jótársaság véleményére, hogyan pofozza meg *Sulyok Mária*, mint „sűrűvérű” hercegnő — bocsánat, a hivatalos kommuniké mondja így — *Ráday Imrét*, a könnyelmű gróft, miként pofozza vissza a gróf a hercegnőt, ami után karmolászások s esatakiáltások következnek. *Somlay* és *Somló* nemesen egyszerű alakításai mellett *Muráti Lili* könnyes és könnyed ruhatáros-lánya, de az egész jól egybehangolt előadás, mind-mind dícsérik a színházat s *Tarnay Ernőt*, a rendezőt.

*

A könyvekről való beszámolóinkat a *Querido Verlag* egyik most megjelent, nagy s komoly sikert aratott művével, *Fritz Heymann*: *Der Chevalier von Geldern*-nel kezdjük. 500 oldalas, apróbetűkkel nyomtatott mű, alcíme szerint a zsidó kalandorok krónikáját akarja nyújtani. Heymann finoman megmagyarázza, kik is a kalandorok. Azok, akiknek valamilyen emberfölötti vagy vakmerő eselekedet — nem sikerül. Ha *Napoleon* kudarcot vallott volna *Egyiptomban*, ma ő is ezek közé számíthatnánk. *Furesa*, hogy épp a zsidó gyermek — hozzáteljük, a felnőt sem, tud semmit azokról a „kalandorok”-ról akik pedig annyira megszinesítik

egy nép történetét s megmozdítják gyermek s felnőtt fantáziáját. Vajjon ki tud arról a rajnai vidéki zsidóról, aki húsz évig élt indiánfőnökként Uj-Mexikóban, elvette vörösbőrű elődje leányát s húsz év után újra visszatért zsidóságára s utódai ma is élnek New-Yorkban. Vagy ki tud a Canterburyből származó Isaacs Náthánról, aki mint zulakaffer fejedelem halt meg. És ismerjük a hágai Pollack Salamon élettörténetét, aki Tahiti királynőjét vette el feleségül? Ki tud Portugália megkoronázott királyáról, Antoniőről, akinek zsidó anyja volt, akinek ügye évtizedeken át mozgatta egész Európa történelmét s aki élete végén ünnepélyesen visszatért a zsidó hitre?! És tud-e valaki arról, hogy Kolumbusz Kristóf útját zsidók finanszírozták s hogy első jelentése az új világról, melyet 1493 febr. 15-én írt a Kanári szigetekről, — két zsidónak szólott? Hogy Kolumbusz mellett első európaiként szintén zsidó lépett Amerika partjára, sőt, az első halálos áldozat is — zsidó. 1914-ben az is kiderült, hogy Kolumbusz Kristóf anyja is maranos, vagyis újszülött keresztény volt. Heymann ezernyi érdekesnél érdekesebb adatot hordott össze s könyve egyenesen hézagpótló.

*

Jó, hogy olyan kiváló fiatal etnográfusunk van, mint *Ortutay Gyula*, a szegedi fiatalok egyik tagja s jó, hogy akadnak olyan áldozatkész kiadók, mint a *Hungária nyomda*, valamint a *Löbl Dávid és fia nyomdai műintézet*. Az előbbi kiadásában jelent meg ugyanis *Bátorligeti mesék* címen Ortutay gyűjtése, *Buday György* ragyogóbbnál-ragyogóbb fámetszeivel. Ez a könyv nyerte a *Bibliofil Társaság* 1937. évi nagydíját, melyet a legszebb kiállítású magyar könyv kap, *Löblék* kiadásában pedig a *Parasztágunk élete* látott napvilágot, Ortutay egyik legjobb munkája, mely alig 36 oldalon azok számára ad részletes összefoglalást, akik nem akarnak vastag tudományos műveket elővasni. Teljes tárgyilagossággal s mégis mindenre kiterjedőleg ismerteti Ortutay a magyar parasztság jelenlegi kaszijait s életformáit. Amit a írásban lerögzít, azt *Müller Miklós* 32 fotója teszi szemléltetővé. A fotók külön eleményt jelentenek.

És szólunk néhány szót *Gedő Lipót*, a kiváló festőművész nagyszerű gyermekkönyvről a *Jonny-Janiról*, mely a *Rekord kiadó* ízlését dicséri. Nem hiába indult *Gedő* tanítónak, most kiderült, ért az íráshoz is és főleg:

tud beszélni a gyermekekhez. Sajnos, a magyar ifjúsági irodalom nagyon sivar képet mutat. Annál nagyobb jelentőségű, hogy végre akad valami dicsérni való is. Reméljük, *Gedő Lipót* nem hagyja abba ezt a műfajt.

ZSIDÓ VILAGKRONIKA

A román zsidóság helyzete napról-napra súlyosabba fordul. A hivatalos „Monitorul Oficial” jelentése szerint a kormány több zsidótulajdonban levő ház és föld kisajátítását rendelte el, így többek között a csernovitzi „Zsidó Ház”-ét, mely az ottani hitközség tulajdonát képezte és egyike volt a város legimpozánsabb és legművészibb épületeinek. A kereskedelmi és iparügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, melyben felszólítja az összes prefektusokat, hogy névsort küldjenek be azokról a vállalatokról, melyek az utóbbi időben beszüntették üzemüket. Azt hiszik, hogy azokat a zsidó tulajdonosokat, akik üzemüket a kormány antiszemita politikája miatt állították le, kérdőre fogják vonni.

A Központi Bizottság a román zsidóság legfelsőbb szerve, memorandummal készül *Károly királyhoz fordulni*, melyben rá kíván mutatni arra, hogy a rendelkezésre álló idő rövidsége miatt a román zsidóság nagy tö-

megei lesznek képtelenek az állampolgárságuk igazolásához szükséges okmányokat beszerezni.

A Népszövetséget természetesen élénken foglalkoztatják a román események. A Genfben időző zsidó delegációk már érintkezésbe léptek a Genfben képviselt államok képviselőivel, akikkel megbeszéltek a román zsidóság sorsát. Svédország, Szovjetország és Belgium megbízottai a Népszövetség titkárságához fordultak, hogy behatóan tájékozódhassanak a kérdéssel. A delegátusok megbeszélést folytattak *Avenol* főtitkárral is, akit arra kértek kormányaik nevében, hogy a román kisebbségek petícióinak ügyét — eddig csupán a zsidó kisebbség petíciójáról tudnak népszövetségi körökben — tűzzék a mostani ülészak napi-rendjére.

A zsidó delegátusok azt kérik a vezértitkárságtól, hogy szólítsa fel *Micescu* román külügyminiszter, vigye keresztül kormányánál, hogy a zsidók állampolgárságának felülvizsgálását függeszték mindaddig fel, amíg a kiküldendő hármabizottság az egész kérdést felülvizsgálta. Abban az esetben, ha *Micescu* vonakodna ilyen ígéretet tenni, a tanács egyik tagja fel fogja vetni az ülések folyamán a román zsidó kisebbség jogi helyzetének kérdését és ezen a módon fogja a tanácsot kikényszeríteni, hogy a kérdéssel foglalkozzon. Anglia, Belgium és még több állam delegátusai közölték *Avenol* főtitkárral, hogy kormányaik érdeklődéssel kísérik a kérdést és azt kívánják, hogy az emberiesség szellemében oldassék meg.

26 éve fennálló

BODNÁR

cég az összes RÁDÍÓ típusokat díjtalanul bemutatja Réziet Csere Vilmos császár-ut 60 Árjegyzék ingyen

Schlesinger Jos.

könyvkereskedés

Budapest, VII., Király-u. 1.

TELEFON: 141-497

Február elejétől

kezdve az új

Király-utcai sarokházban.

Uj héber irodalmi művek, imakönyvek, kegyszerek nagy választékban!

HIREK

NAPTÁR

1938. február 4, péntek — Adar 3 (szombat bejöv.: 4.35.) — febr. 5, szombat — Adar 4 (hetiszakasz: Te-rumóh, haftóra: Vaadonáj nőszan ehochmó, szombat kimen: 3.35) — febr. 6, vasárnap — Adar 5. — febr. 7, hétfő — Adar 6 — febr. 8, kedd Adar 7 — febr. 9, szerda — Adar 8 — febr. 10, csütörtök — Adar 9, so-vevim — febr. 11, péntek — Adar 10, (szombat bejöv. 4.45.) — febr. 12, szombat — Adar 11 — (hetiszakasz: Tecaveh, haftóra: Ato ben ódom, szombat kimen: 5.45) — febr. 13, va-sárnap — Adar 12 — febr. 14, hétfő — Adar 13 — febr. 15, kedd — Adar 14, purim kóton — febr. 16, szerda — Adar 15 susan purim kóton — febr. 17, csütörtök — Adar 16 — febr. 18, péntek — Adar 17 (szombat bejöv.: 4.55.)

— **Pap Károly az irodalmi törvényszék előtt.** Jan. 26-án a Cionista Szövetség rendezésében újszerű formák között ült össze az irodalmi törvényszék, hogy ítéljen Pap Károly oly sok vihart felidézett könyve felett. A törvényszék elnöke, Miklós Gyula nyitotta meg a tárgyalást, majd Friedmann Dénes dr. vádbeszéde után dr. Dénes Béla védőbeszéde következett. Tanúként hallgatták ki dr. Patai József főszekesztőt és Pap Károlyt. Szakértők voltak Sós Endre és dr. Szinetár Ernő. A törvényszék döntését a legközelebbi Azrael könyv megjelenéséig elhalasztotta.

— **A Belvárosi Izr. Nőegylet** nagyon kedves szeretetösszejövetelt tartott a dolgozó kis leánytanoncoknak. Az összejövetelnek kettős jelentősége volt, mert egyúttal a zsidó tradíciókhoz híven, megülték a Fák ünnepét is. A tanoncleányokon kívül jelen voltak az Izr. Patronázs védencei, a Leányárvaház növendékei vezetőjükkal, a Mikéfe cserkészcsapata és a Jókai cserkészcsapat parancsnokaikkal. Havas Miksáné elnökösszony meglehangú szavakkal üdvözölte a megjeleneteket s megkapóan változta az összejövetel célját. Ismertette a felállítandó leánytanoncotthon parancsoló szükségességét, majd kérte a megjelent munkaadókat, hogy értékes munkájukkal segítsék az Egyesületet nemes munkájában. Ezután a leányok

énekel, ritmikus gyakorlatokkal szórakoztatták a vendégeket, míg a cserkészek játékaikkal tették hangulatossá a délutánt. Távozáskor az Egyesület édességekkel megtöltött szeretetsomagokat osztott szét, ami igen nagy örömet szerzett a gyermekeknek.

— **A budapesti Wizo** febr. 8-án, kedd délután 5 órakor a Herzi-teremben (Andrássy-út 67.) teadélután keretében „A Wizo vád alatt” címen nyilvános tárgyalást rendez. Felszólalnak: Kudelka Sándorné, Bergi Sándorné, Schill Salamonné, dr. Dembitz Ágostné, Stern Erzsébet, H. Patai Éva, dr. Faragó Erzsébet. A rendkívül érdekes előadásra ezúton is meghívja tagjait és barátait az Egyesület.

— **Dr. Pollák Miksa legújabb könyve.** A kitűnő soproni főrabbi, dr. Pollák Miksa ünnepi beszédeit 1894-től 1937-ig könyvalakban összegyűjtve a napokban adta ki Goldschmied Sándor könyvnyomdája (Sopron, Várkerület 121.) A könyv méltatására jövő számunkban vizsaszatérünk. Megrendelhető a kiadónál. Ára: 5 P.

— **Dr. Richard Pressburger meghalt.** Dr. Richard Pressburger, a híres osztrák kriminalista, 76 éves korában Bécsben elhunyt.

— **A Keren Hajeszdó főtitkára Székesfehérvárott.** A székesfehérvári Izr. Leányegylet szépszámu közönség jelenlétében tartotta előadóját a hitközség dísztermében. Az előadósten Fazekas L. Pál beszélt a zürichi kongresszus jelentőségéről, vetített képekkel illusztrálva előadását. Pollák Teri a Leányegylet elnöknője üdvözölte az előadót, akinek érdekes előadásáért Telegdi Klári tanítónő mondott köszönetet.

— **Tisztújítás Hódmezővásárhelyen.** Dec. 26-án és pótlólag január 30-án tartotta a hódmezővásárhelyi izr. hitközség tisztújító gyűlését. Elnökké egyhangulag Steiner Ferencet választották meg, aki e tisztségét egy évtizede viseli. Elnökhelyettes ismét dr. Ambrus Endre, gazdasági előjáró Wollner Károly, pénzügyi előjáró Mähler József, iskolaszéki elnök dr. Blantz Béla, szertartási és jótékonyági előjáró újból Klein Miksa, kulturális előjáró újból dr. Grünfeld Sándor. Templomgondnokok Kertész Sándor (újából) és Lindenfeld Albert. Iskolaszéki gondnokok: Diamant Rezső és dr. Radó József. Pénztárnok Mandl Izidor. Ellenőrök: Keleti Imre és Rottmann Tibor.

Hauthner
gyártmányu

Kóser ételzsír

Kizárólag kókuszából készült tiszta növényzsír

Ezt kérje mindenütt!

— **Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat felolvasó ülése.** Jan. 26-án tartotta az IMIT felolvasó ülését. Kóbor Tamás elnöki megnyitójában kegyelettel emlékezett meg halála 90. évfordulója alkalmából Rózsevolgyi Márkról, a híres zeneszerzőről, akit Petőfi Sándor is megénekelt. Dr. Guttman Mihály érdekes előadást tartott a fogadalomról a zsidó hagyományos irodalomban. Peterdi Andor hangulatos költeményeiből olvasott fel. Végül Csermely Gyula egy novellájával gyönyörködtette a nagyszámú és előkelő közönséget, amely lelkesen ünnepelte a szereplőket.

— **Felavatták az oportói zsinagógát.** Január 16-án avatták fel a portugáliai Oportó zsinagógáját. A felavatáson 40 taggal képviseltette magát a lissaboni hitközség is. Megjelent a vendégek között a londoni marannus-bizottság két megbízottja is. Az oportói hitközség megalapítója és elnöke, Barras Basto kapitány, a marannusok vezetője, ünnepi beszédben hitvallást tett zsidósága mellett és a marannus-mozgalommal való együttműködésre szólította fel Oportó zsidóságát. Az ünnepély a portugál és angol himnusz és a Hatikva hangjaival fejeződött be.

STREINITZER GYULA vas, réz, acélbútor és sodronyágybetét üzem. Sze. iális autovénhegesztő, tűzhelyek, kályhák, zárak, redőnyök készítése és azok szerelvényeinek javítása. Vendéglátás csak la. kivételben. ki-mondottan új anyagokból

Budapest, VII, Dob uccsa 45. Tel.: 143-152.

Bélyeg

és bélyegalbum a jegyzéket érdeklődőknek bérmentve küld
ABONYI JÓZSEF bélyegkereskedése, Budapest, IV, Váci-u. 45 szám. Telefon: 186-336.

— **Házitanítás.** A zsidó szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy állás-talan okleveles tanítók, tanítónők, tanárok szerény díjazásért, esetleg természetbeni ellátásért vállalják elemi- és középiskolások korrepetálását, valamint egyes tárgyak (barmieva, hittan, nyelvek, zene, matematika stb.) tanítását. Lelkiismeretes oktatás, szakképzettség, lélektani egyéni módszer. Felvilágosítással szolgál: Orsz. Izr. Tanítóegyesület titkársága, VII., Westselényi-utca 44. Tel.: 144—085.

— **Bálhelyettesítő Thé-prolongé-t** rendez február hó 20-án, vasárnap délután 6 órai kezdettel a Gellért Szállóban a Miefhoe (Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete). Bál-iroda: IV., Királyi Pál-utca 9. félmelet, telefon: 183—379, naponta 10-től este 7-ig. Meghívóigénylés ugyannyott.

— **Új héber kurzus kezdődik** a Cionista Szövetségben kezdők és haladók részére, heti két órában, hétfőn és esütörtökön 8 órától. Részvételi díj a kurzus egész tartamára 5.— P. Jelentkezés a kurzus vezetőjénél, a fenti órákban.

— **A zsidó Gimnázium újabb győzelme.** A múlt tanévben a clevelandi Safety Council nemzetközi plakátpályázatot hirdetett. Az I. csoport első díját Hersch Rudolf nyerte meg, aki 1937 júniusában érettségizett.

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

„Méltóságom alulinak tartom...”

Ezt mondta. Ezt. A közgyűlésen, az elnöki székéből. Igen, ő méltóságán alulinak tartja, hogy válaszoljon arra a kérdésre, lesz-e és mikor a Pesti Izr. Hitközség tagjainak titkos választójoguk.

Mily szerencse, hogy a „méltóságos” cím illeti meg. Mit mondott volna, ha csak „nagyságos úr” lenne?

— „Nagyságom alulinak tartom....?”

Ez nem hangzott volna jól.

A „titkos”

— Mit reklamálják folyton azt a titkos választójogot? — tört ki a közgyűlésen az egyik képviselőtestületi tagból. — Hát nem elég titkos az már most is? Titok, hogy kinek van választójoga, titok, hogy kinek nincs, titok, hogy kinek lesz, titok, hogy kinek nem lesz, titok, hogy miért lesz és titok, hogy miért nem lesz, titok, hogy miért titok és titok, hogy miért nem titok... Hát mit akar még? Kell ennél titkosabb?

Zsidaim,

csak ünnepeljete!

A Síp-utcai kancellária kapualjában álltam, ott lestem el ezt a beszélgetést.

Hétfő este volt, nyolc óra körül, a lépcsőkön élénken vitatkozó hölgyek és urak csoportokban jöttek lefelé. Megtudtam, hogy ankét volt. Még pedig arról, miként lehetne Budapest területén működő hitközségek, chevraék és zsidó jótékony egyesületek szociális tevékenységét *centralizálni*, a bevételeket és kiadásokat *egységes irányítás* alá helyezni.

— Én csak azt nem értem — mondja az egyik úr — miért állítják, hogy az autonómiákat sértetlenül fenn fogják tartani, amikor a bevételeket és kiadásokat ők akarják irányítani? Hát akkor mi lesznek az autonómiák autonómok? Talán az ülések időpontjának kitűzésében? Azután azt sem értem, hogy amikor itt golyót lőttek az autonómiák hasába, miért kellett ezeknek golyóval a hasukban felállni és ünneplő tirádákat zengen azoknak a kiválóságáról, akik a golyót beléjük lőt-

ték? Nem olyan ez, mint amikor a ház ég, a gerendák, már összeomlással fenyegetnek és akkor előáll az egyik tüzoltó és ahelyett, hogy a feeskendőt a kezébe kapná, — tősztot mond a tüzoltófőparancsnokra és a esővezetőre, akik majd kommandírozni fogják a tüzoltást?

— Hja, hát maga nem ismeri — mondja az egyik hölgy — a legújabb szózatot, szabadon Tompa után:

„Zsidaim, csak ünnepeljete!”

A zsidók már megint tolakszanak!

Szerénytelen fajta ez a zsidóság, mindenhová perccen felül tolakszik oda! Ime!

Az egyik gyárban a vezetőség kíváncsiságára meg kellett állapítani, van-e az alkalmazott között 10% tűzhareos, mert legalább ilyen százalékban kell őket alkalmazni. Noshát kitűnt a következő. A tíz százalék megvan. A zsidók 15%-ban vannak alkalmazva és a tűzhareos zsidó alkalmazottak száma 7%-ot tesz ki. A 8% azonban nem tűzhareos, mert az ifjabb évjáratokhoz tartozik, amely évjáratok még nem lehettek a haretéren. Akik közülük azonban olyan korúak, hogy lehettek a haretéren, azok voltak is, mind.

Hát nem szerénytelen tolakodás ez?!

Diktátor az apa ellen

A hetelhet-országra szóló Bethlen-téri barmievó-ünnep alkalmából a sípuceai kulik is valamiképpen kedveskedni akartak az ünnepeket ifjúknak. Megfelekedve nyomorúságunkról, az osztályfőnökök engedelmével lelkesen körözték a gyűjtőveket. De zsebük, kezük üres volt és ezért — ez még meghatóbb! — február elseji esedékességgel jegyezhetők csak szerény obulusaikat. Azonban váratlanul beütött a krach. Megnevezte a dolgot az általános ellenőrzéssel megbízott „hetes”, akinek állását épen a legutóbbi közgyűlés rendszeresítette és lesreálló szimatjával azonnal kiszagolta, hogy megint itt a jó alkalom megmutatni, hogy hiába vannak az osztályfőnökök, az al-, közép- és főtanácsosok, ha ő nem vigyáz, mindjárt „sifül mennek” a dolgok. Nosza hát, föl a harmadik emeletre, egyenesen be a — szentélybe. Emberünk „feladta” a függé-

Jean Galland

Csütörtöktől

Préda

RÁDIUS

Jeanne Boitel

lemsértőket. A diktátor-apában birokra kelt a diktátor az apával — és győzött a nagy kancellár. Drákói rendeletben megtiltotta a gyűjtést — a kulinak nem kell emberileg éreznie.

És a szegény kulik kidörzsölték

ábrándos szemükből az ünnepelet fiúcska elképzelt mosolygós képét, visszazökkentek a megszokott bánatosságba és csak egy mosolyt láttak már maguk előtt, egy kaján mosolyt — az ellenőri diadal sátáni mosolyát.

látta, „*ki én is*”, hogy a szegény zsidónak senki sem fogja pártját, „nincs itt férfi”. Ezt jelenti a héber „*is*”. Azért akarta ő testvérét megmenteni. Hogy ezen ütésnek voltak tanúi, a legjobb bizonyíték, hogy a két veszekedő zsidó gyalázta őt, sőt ők fényleg „gyilkossággal” vádolják és fel is jelentették.

„Válasz az új Magyar Mózes” cikk írójának

A Pesti Naplónak nem vagyok előfizetője, de az Ön komoly és érdekes cikkei és tanulmányai érdekelnék engem, azért egyik hívem hétről-hétre beküldi nekem b. írásait, — bevallom, nem olvasom el mind. Pedig megérdemelnék. Elfoglaltságom miatt csak azt veszem kezembe, amelynek felirata figyelmeztet felémbreszti. „Az új magyar Mózes” cikkét eszerint többször átolvastam. Ön vallásos és lelkiismeretes író, Önnek mindig van mondanivalója. De Ön, nagy műveltsége mellett, mégsem lehet mindenben szakértő. Azért inkább találkozni szeretnék Önnel, sőt inkább — ha a fővárosban laknék — megbarátkozni, mert Ön igazságszeretettel a zsidóságnak is tesz szolgálatot. Ki fog kételkedni Mózes hivatásában, ha Ön — a modern tudós — azt hirdeti: „Mózes egészen közvetlen, személyes ismeretségben volt Istennel, aki megjelent előtte és többször beszélt is vele?” Ki fog kételkedni az isteni jutalomban és büntetésben, ha Ön, mint keresztény, a legnagyobb próféta bűnéből következteti: „bármilyen bűnös ember vagyok is, talán mégsem vagyok elveszve”, — „én, aki még eddig nem kételkedtem, nem vesztettem el igénymet az Igéret földjére”. Ilyen ta-

nokat csak az ihlet perceiben lehet oly világosan hirdetni és Önről is mondható: „az emberi elmének minden olyan felvillanása, mely a közönséges ember eszmevilágát meghaladja, ihlet”. B. írásaiban legtöbbször lehet ilyen ihletet észrevenni.

De bocsásson meg, ha megjegyzem, hogy ezen írása sok nemesfémjét — sok salak veszi körül és Ön, mint igazságszerető tudós, szívesen veszi kritikái megjegyzéseimet, sőt, hogy ne essen bűnbe — tévtanok hirdetése miatt — publikálja írásomat. Nem mindenre reflektálok. Most csak Mózeset akarom igazolni. A többire csak az Ön felzótására adok választ.

Mózes nem volt gyilkos, nem „előre megfontoltan végezte ki áldozatát”. Önt a rossz fordítás bírta ezen helytelen megállapításra. A héberben „megölni” — „*harag*”; verni, azaz „verte” pedig „*hikkó*”. Kain „*vajachargého*” — megölte Ábelt. Mózes azonban „*vajach*” — megverte. Ha Ön a héberben jártas, tessék olvasni: Mózes kiment testvéreihez... és látott egy egyiptomit, amint „üt” („*makke*” — héberül) egy héber embert. A következő versben *ugyanazon igét használja*, — nem „*vajacharog*”, hanem „*vajach*”. Ha tehát ezen ige azt jelenti: „megölte”, akkor az egyiptomi is meg akarta ölni a zsidót, testvérét. — akkor jogos volt, hogy Mózes „megölte”. Csak *egy* bizonyíték állításom helyességére: A számar azt mondta Bileámnak: „*Lomo hikkisoni*”, — miért „vertél” engem? Ha „megölte”, nem beszélhetett volna! De az angyal is felelősségre vonja Bileámot: Miért „verted” meg számarat... ha nem tér ki előlem, „*auszchu horagti*” — téged megöllek. Tehát Mózes „ütése” halált okozott. (IV. 22, 27—34.)

Ön, t. Uram, azért gondolja, hogy Mózes megfontoltan végezte ki áldozatát, mert azt olvasta: „És erre meg arra fordult és látta, hogy nincs senki”. Az igazi értelme az:

Csak röviden megjegyzem, hogy sorsának Intézője azt akarta, hogy ne maradjon Pharaó udvarában, mert ő „leányának fiát” még saját testvérei ellen is tábornokul kinevezte volna, „azért Isten juttatta kezébe” e gyilkosságot. Tehát Jerónál készült hivatására.

Ami pedig Mózes „kételkedését Istentelen” illeti, csak a rossz bibliafordítás ilyen téves felfogásának az oka. A legnagyobb próféta sohasem kételkedett jóságos Teremtőjében. De egyszer nem bízott meg Benne. A kivonulás első évében azt parancsolta neki a Mindenható: Üss a sziklára és kijön belőle a víz. (II. 17, 6.) Negyven év múlva, midőn a szomjúság miatt úgyszólván megtámadták Mózeset és Áront (I. Móz. IV. 20, 6.), meg akarta Isten az elégedetlen népet leckéztetni, hogy a néma kő megteszi akaratát, dacára annak, hogy nem kap jutalmat, ha végrehajtja és nem büntetést, ha meg nem teszi. Ha Izrael ezt megfontolja, végre valahára bízik az Ő vezetőjében. Azért parancsolta Mózesnek és Aronnak, hogy most — kézben tartva a botot — Áron virágzó botját (I. Móz. IV. 17, 25.), beszéljenek a sziklához. Mózes és Áron azonban haragudtak a népre és ezen rossz hangulatban nem „bíztak” abban (azt jelenti a héber *he-emin* szó), hogy Isten ilyen csodát tud tenni. Ez azon szakasznak igazi értelme. Ilyen nagy embereknél ez nagy bűn volt. A nagy bűn-

M. N. B. 922. sz. c. a.

Olaszországi különvonat

február 15-től március 3-ig.

San Remo (Nizzai kirándulással) 343 P-től

Taormina (Venezia, Roma, Napolt) 314 P-től

Sestriere (Si-utazás)..... 424 P-től

Részvételi díjak Budapest lakástól Budapest lakásig, minden mellékköltséggel, a vonatban való étkezéssel együtt értendő.

Felvilágosítás:

A ZSIDÓ ÉLET kiadóhivatalában Budapest, VII., Erzsébet-körút 18. Telefon 136—361.

M. N. B. 894. sz. eng

Sí-kirándulás a Magas Tátrába

Febr. 20-tól febr. 27-ig

Ótátrafüred — Újtátrafüred — Tátralomic

Részvételi díj: 113,- P-től

Utlevél nem szükséges!

Felvilágosítás:

A ZSIDÓ ÉLET kiadóhivatalában Budapest, VII., Erzsébet-körút 18. Telefon: 136—361.

tetés ezért — arra figyelmeztet minket: Ime, a jámbornak a földön fiztetik, mennyivel inkább a gonosz-
nak és bűnösnek. (Péld. 11, 31.) Isten tehát így érte el célját.

Mindenesetre esodálatos könyv Isten Tórája. Lehet féltreírni szavait. Azért kövessük böles Salomon tanácsát, hogy jól megértsük: „Ha keresed azt, mint ezüstöt és rejtett kincséket kutatsz utána: akkor fogod majd fel, hogy mi az istenféle-

lem és megtalálsz az Örökkévaló megismerését”.

Mélyen tisztelt Uram! Ezen két vers után olvassuk: Mert az Örökkévaló ad bölcsességet, az Ő szájából fakad tudomány és értelmesség! (Péld. 2, 4–6.) Evvel áldja meg Önt — az igazság nagy kutatóját — a Mindenható.

Kiváló tisztelettel
Dr. Linksz Izsák
köszegi főrabbi.

Vihar Palesztina felett

1933-ban egy titokzatos motívumú gyilkosság tartotta izgalomban az egész világ zsidóságát, különösen azonban azokat, akik féltő gondossággal figyeltek Erec Jisroel felépítésének gigászi, megható és lekésítő hősiességü nagy munkáját. Dr. Arlosoroff, a fiatal munkaszervezőt holtan találták a tel-avivi tengerparton. A nyomozás tökéletesen kudarcot vallott. Egész eredménye a gyilkosság valószínű körülményeinek megállapítása volt: a munkaszervező, oryul, hátulról leadott revolverlövésekkel ölték meg, amikor esti sétájára indult.

Ez a gyilkosság, elkövetésének ismeretlen és csupán sejtett motívumai, összefüggése bizonyos megelőző eseményekkel adhatták az impulzust Arnold Zweig-nek regénye megírásához, melyben feltárja alakulása erjedés napjait élő és szenvedő Palesztina lelkét. Természetesen erős mértékben él az író szabadságának jogával és abban a törekvésében, hogy a gyilkosság körülményeinek és rugóinak ismertetésével egyuttal a kort és színhelyet is látótávba hozza az olvasóhoz, gyakran helyez történelmi tényeket teljesen hamis, önkényes megvilágításba; így mingyárt abban, hogy a regény hőseit, Jichok de Vriendt doktort, aki Arlosoroff alakját személyesíti meg a regényben, úgy állítja be, mint az orthodox Aguda egyik vezéré, holott köztulomású, hogy Arlosoroff a Palesztina-politikának pont az ellenkező oldalán állott. Ez azonban mit sem von le a regény értékéből és nem gnygnti annak kiváló kvalitását; a cselekmény felépítésének izgalmasságát, a ragyogó emberábrázolást, Palesztina politikai és társadalmi viszonyainak imponálóan tökéletes ismeretét, szinte félelmetes objektivitását és nem utolsó sorban azt a mély, áhitatos, rajongó szeretetet a zsidóság nagy építő munkája iránt, mely ennek elragadó stílusművészettel megírt regénynek minden sorából az olvasó felé árad.

Lolard Bartholäus Irmin, az an-

Bármicvóra,
Születésnapra

Zsidó könyvet

GONDOS SÁNDOR modern
zsidó könyvüzletétől.

Budapest, VI., Andrásy ut 53

gol Secret Service tisztje titkos megbízottjának, Ivanovnak, a cserkesznek jelentését hallgatja. A cserkesz felhívja az angol tiszt figyelmét arra, hogy barátja, Jichak de Vriendt doktor, az Aguda egyik vezére olyan barátságba keveredett egy fiatal arabbal, Saud ibn Abdalah Djelebbivel, mely abban az izgatott és állandóan robbanással fenyegető légkörben, mely Palesztinát megüli, előbb-utóbb katasztrófára fog vezetni. Irmin, akit őszinte szeretet és megbecsülés fűz a kiváló holland tudóshoz, elhatározza, hogy figyelmezteti valamilyen formában a fenyegető veszedelemre és mindenesetre elutaztatja egy időre, lehetőleg Európába, természetesen a valódi ok feltárása nélkül. Ez a terv csaknem sikerül is. De Vriend ugyanis anticionista propagandáutrra készül, mert úgy látja elvbarátaival együtt, hogy a cionisták munkája zsidó szempontról káros, a saját vallástalanságuk rossz példájával eltávolítják az országba érkező tömegeket a Tan parancsaitól, holott az egész építő munkának nincs értelme, ha közben elvész a vallás és elpusztul a tradíció, melyek nélkül nincs zsidóság. De utazása előtt még egy lépést tesz: memorandumot szerkeszt az angol kormányzat-hoz, melyben rámutat arra, hogy az arabokkal való megegyezés csak egy módon lehetséges, ha plauzibilissé teszük előttük, hogy az ország lakosságának tekintélyes része, az évtizedek óta ott élő orthodox zsidóság maga sem helyesli a cionista túlzásokat és ninesenek államalkotó céljai; kéességben akarnak élni az arabokkal őseik földjén a Tan parancsai szerint, mely azt tanítja, hogy a világ szétszórt zsidóságát nem a politika, nem emberek fogják visszavezetni az ősi földre, hanem a Messiás, akinek eljövetelet be kell várnai.

Ez a memorandum valahogy a nyilvánosságra kerül és a gyűlöletnek áradatát zúdítja szerzőjére. A lapok árulónak bélyegzik, az utcán fiatal zsidók sárral dobálják meg, fenyegető, leszámolást ígérő névtelen levelek várják lakásán. És egy éjszakán, egy nappal az elutazás előtt a sötét utcán eldördül egy lövés, melyet Ber Bloeh, a néhány napja Erecbe érkezett fiatal munkás ad le revolveréből.

De Vriend meghal. Irmin, a rendőrtiszt mostantól kedve csak egy célt ismer: akasztófára juttatni barátja gyilkosát. Ez a szándék azonban egyelőre abba a lényeges akadályba ütközik, hogy Palesztinában a gyilkosság következtében súlyos zavargások törnek ki. A cionista lapok ugyanis úgy állítják be a gyilkosságot, mint amit arabok követtek el és emiatt a temetés alkalmával véres összeütközésekre kerül a sor a temetésen tüntetészerűen hatalmas tömegekben megjelenő zsidók és a temetési menet útvonalát ugyancsak tüntetészerűen hatalmas tömegekben ellepő arabok között. A tüntetés nyomán kieleződő hangulat végül valóságos zsidóellenes pogromban tör ki, ártatlan gyerekeket, aszonyokat, agokat gyilkolnak le nyílt utcán. Az angol rendőrsztek egy része az arabokkal szimpatizál, a rendőrök — túlnyomó részben arabok — szintén. Egyik rendőrállomásra kétségbeesetten rohan be egy kanadai újságíró, segítséget kér, mert hatalmas arab tömeg közeledik a zsidónegyed felé és félt, hogy mindenkit, akit kezeügyébe kerít, halomra gyilkol. — Majd közbelépünk — igéri a rendőrtiszt — Mikor? kérdezi az izgatott újságíró. — Öt perccel azután, hogy valamennyien meghaltak! — hangzik a nyugodt válasz.

A temetés előtti éjszakán két prominens vezére a zsidóságnak sétál a hőség elől menekülve Jeruzsálem kertvárosának utcáin. A gyilkosságról beszélgetnek. Egyikük, Dr. Eli Saamen mérnök, hirtelen kijelenti, hogy meggyőződése szerint a gyilkosságot csak zsidó követhette el. Dr. Klopfer Henrik, a társa, az egyetem ifjú docense rémületen kapja fel első pillanában fejét, de azután ő is arra a következtetésre jut, hogy Saameennek igaza lehet. — Ki ismerheti az öserőket azoknak a lelkeiben, akik a cárizmus nyomása alatt és a világháború idején nőttek fel? — kérdi. — A német, osztrák, orosz, angol zsidók közötti különbséget Jeruzsálemben is egészen a sárg érezni lehetett. S mi jót lehetett várnai az északi és keleti zsidók közötti idegenségtől? *Ha nem lettek volna gyerekek, akkor ugyancsak aggasztóan nézett volna ki a jövő. E gyerekek azonban az utcákon héberül beszélő seregekké nőttek föl, — függetlenül minden társadalmi rétegződéstől, osztálytól, származástól, foglalkozástól. Ők átszórták az egész országon az egyforma gondolkodásmód, egyforma eszményvilág, egyforma dac és egyforma képesség hálóját és biztosították az elkövetkező időszakokra a nép további fennállását!*

Ezekben a szavakban csendül ki az író véleménye a jelent figyelve

Síremlékek

a legolcsóbb árban

Lówy-nél Budán

II. Fő-u. 79. Tel. 151-581.

Fiókiület és telep III. Bécsi-út.

A trolleybusz indulási állomásától 2 percnvire

és a jövőre vonatkozóan. De objektíven megállapítja, hogy igazuk lehet a de Vriendeknek is, legalább is abban, hogy ők is egy célt értek és ha kell halnak: népiük fennmaradásaért. Amikor Irmin, a rendőrtiszt a gyilkosság után először jár barátja lakásában, egy levelet talál, melyet barátja hozzá intézett, de már be nem fejezhetett. „Kedves Irmin”, írja ebben de Vriendt, „Tiberiasban megkérdezte tőlem, hogy alapjában mit is akarok s én megérttem, hogy kérdésére válaszolni fogok. Nos, mit is akarok tulajdonképpen? Amit minden tisztességes író akar: a magáért való igazságot, jogszerűséget az emberek között, irgalmat a közösség kedvéért és szeretetet Isten akarata szerint. Az a bátorság, hogy az ember a saját népének szemébe mondja, mi a hibája és szenvedélye már a próféták idejéből származik. És minél több esoporthoz tartozik az ember...”

Ennyit írhatott de Vriend, a többire nem maradt ideje, mert a következő órában már leterítette gyilkosa golyója. De az angol tiszt, aki ékeket töltött zsidók között, az építés lázas idejében, ebből is eleget

ért. Megérti, hogy ugyanazt, valóban ugyanazt akarják orthodoxok, és cionisták. Histadruth és Kerem Kajemeth, a gyilkos és az áldozat és mindegyik szentül és tiszta lélekkel hisz a maga igazában. Így, amikor megtalálja a gyilkost, megmondja neki, hogy tudja, ő gyilkolt, de futni hagyja, mert ebben a perben, közte és az áldozat között földi bírak nem mondhatnak ítéletet, az ítélet, a büntetés Isten kezében van.

Egy csónakban ülve beszélgetnek a gyilkos chaluz és az angol rendőr, mélyen bent a Holttengerben. És a rendőr most megparancsolja az üldözöttnek, hogy ugorjon ki a csónakból! Ha Isten úgy határozott, ki fog úszni a partra, ha nem, elpusztul a sós hullámsírban. De Beer Bloch, a gyilkos kiűzik. Kikapaszkodik a partra és folytatja tovább a munkát Erec felépítésében, melynek tégláiban csak kőanyag a kiömlött vér, az elpusztult emberélet.

Arnold Zweig regényének magyar fordítása az *Epocha* kiadásában jelent meg.

Halász Sándor

Emlékek

Írta: FELEKI SÁNDOR

(19)

Szomaházy István

Ezernyolcszáznyolcvanegyben egy Steiner Arnold nevű veszprémi tizenöt éves ötdik gimnazista levelet kapott az akkori legelőkölőbb szépirodalmi hetilapnak, a „Vasárnapi Ujság”-nak szerkesztőségétől, ahol persze nem tudták, hogy egy tizenöt éves kis zsidó diáknak írják e sorokat. A levél így szólt: „Tisztelt uram! Mindkét verse igen szép és azokat közlésre elfogadtuk. Kérjük azonban, szíveskedjék valamely jóhangzású magyar nevet választani, mert magyar költőhöz az való, hogy magyar névvel írjon. Tisztelettel a Vasárnapi Ujság szerkesztősége”. — Képzeltető a kis diáknak boldogsága. Mert nagy dolog volt az, a legkiválóbb és legszigorúbb kritikájú magyar szépirodalmi lapban több verssel megjelenni. Tudni kell, hogy akkoriban Szász Károly püspök, a hírneves poéta és műfordító bírálta meg nagy szigorúsággal és lelkiismeretességgel. Így lett Steiner Arnoldból Szomaházy István. De a kis diák mégis úgy érezte, hogy neki inkább prózaírásra van hajlandósága. Tizenhét éves korában már szép rajzokkal díszítve közölte novelláját a Vasárnapi Ujság, mely laphoz annak a huszas években való megszűnéséig hűséges szeretettel ragaszkodott és szorgalmas munkatársa maradt. De küldöztette fel a gimnazista elbeszéléseit a Pesti Naplóhoz, a Budapesti Hirlaphoz, a Fővárosi Lapokhoz és e nagytekinthető lapok, úgyszintén más előkelő folyóiratok, mint a Hét, Magyar Szalon, Ország-Világ szintén örömmel közölték novelláit. Amikor 1882-ben Budapestre került s az egyetemre iratkozott, már ismerték és szeret-

ték országszerte a tizennyolc éves író munkáit. Egy csapásra népszerű lett. Hozzájárult ehhez, hogy úgy, mint egyénisége, dolgozatai is derűt, melegséget és szeretetet árasztottak. Nyelvezete zengő, szép, magyaros volt s majdnem mindegyik vidám, behelző, a szomorú témákat kerülő volt. Hihetetlen bőséggel ontotta műveit, mert a főváros változatos életét és alakjait finom szemével azonnal meglátta. Elbeszéléseken és regényeken kívül szellemes karcolatok száza jelentek meg, főleg a Pesti Hirlapban. *Asmodi* és *Pán* álnévvel és az Uj Időkben, mely két lapnak rendes munkatársa lett. 1889-ben, 25 éves korában, már beérkezett, jeles író volt és minden lap örült, ha munkáival felkereste. Hihetetlenül termékeny volt. Harminc kötet regénye és elbeszélése jelent meg. Csak néhány jelesebb novelláskötetét említem meg. Ilyenek a Szökötés a zárdából, A nyíri pajkosok, Huszonnégy óra, Doktor Kaposi

Márta, Nyári felhők, Biaritz és társa, Déli korzó, Aprópénz és Elhibázott élet. A Páratlan szerdák című regénye is nagy sikert ért el. Ő hozta divatba regényeiben és elbeszéléseiben, az úgynevezett lipótvárosi alakokat, mint a méltóságos bankigazgatót, a tőzsdetanácsost, a nagykereskedőt, az elkényeztetett, fiús kisasszonyokat, az irodafőnököt, a könyvelőt, a gépirókisasszonyt és még számos alakot. Minél ünnepelebb lett a fiatal író, mennél több sikert ért el a kritikákban és a közönségnél, annál közvetlenebb, annál természetesebb és szerényebb lett. Szemüvege alól két jóságos, mindig mosolygó szem csillogott s kellemesen csengő, szép magyarságával, hangjának lágyaságával, szerénységével és mindig derűs, meleg lelkületével mindenkinek szívébe férközött. Két szindarabja, a Leánynező és a Hőfűvés a Nemzeti Színházban, a Segédjuhász pedig a Modern Színházban került előadásra, nagy sikerrel. Több zsidótárgyú elbeszélést is írt s ezekben megnyilatkozott az elnyomott szegény zsidók és hite iránt érzett szeretete.

Amikor 1890-ben a jeles magyar zsidó írók életrajzát egy sorozatban megírtam, hozzá írt fordultam és ő a lényére is jellemző következő kedves, humoros életrajzot írta meg számomra. Ez az *életrajz most jelenik meg nyomtatásban először*. Huszonhat éves volt akkor s már gazdag és nagyszerű irodalmi munkásságra tekinthetett vissza. Az önéletrajz így szólt:

„Születési hely és év: Veszprém, 1864 febr. 28. Természetesen becsületes kereskedő szülők, kik a gyermekeik nevelésére szenteltek mindent. Rengeteg pénzt adtak ki a különböző tudományok kurzusaira, franciára, angolra, stenografiára s minden könyvet összevásároltak számomra, ami csak a látóhatárban kapható volt. Amit csak a veszprémi „antikváriusok” egy-egy régi kastélyban összevásároltak néhanapján, öreg krónikák, pergamentes históriák, majdnem kivétel nélkül hozzám kerültek. Még most is megvan valamennyi.

Iskolákat Veszprémben és Budapestben. Veszprémben volt egy végtelenül szimpatikus, feledhetetlen piarista professzorom, aki engem a szó szoros értelmében „fölfedezett”. Mindig velem voltam. Ez a derék és kedves pap ifjan, huszonnégy éves korában halt meg, de még a halásos ágyán sem fogyott ki a jó tanácsokból. P. Tóth Kálmánnak hívták.

Az irodalmi felbuzdulások — az életrajzi chablon — nagyon korán érezhették voltak. A IV. elemi iskolában, kilenc éves koromban, előadás alatt írtam egy verset *Mátyás* királyról, melyet a tanító el is kobozott. Az első nyomtatott versem 1878-ban jelent meg, 14 éves koromban. Az ujságírói inklináció nagyon hamar megnyilatkozott. Gyerekkoromban majdnem minden héten szerkesztünk egy másik ujságot, melyet kalligrafikus írású kollégám másolt. Csak egy példányban jelent

A jugoszláv Alpokban mindig jó hó van!

Jó szállodák, komfortos menedékházak,

Egy- és kéthetes pausalútjainak
összköltsége (a 8
napos utaknál): **87,- P-től**

Felvilágosítás:

A ZSIDÓ ÉLET kiadóhivatalában
Budapest, VII., Erzsébet-körút 18.
Telefon: 136—361.

tetés ezért — arra figyelmeztet minket: Ime, a jámbornak a földön fizettetik, mennyivel inkább a gonosz-
nak és bűnösnek. (Péld. 11, 31.) Isten tehát így érte el célját.

Mindenesetre esodálatos könyv Isten Tórája. Lehet félreérteni szavait. Azért kövessék böles Salamon tanácsát, hogy jól megértsük: „Ha keresed azt, mint ezüstöt és rejtett kincséket kutatás után: akkor fogod majd fel, hogy mi az istenféle-

lem és megtaláloed az Örökkévaló megismerését”.

Mélyen tisztelt Uram! Ezen két vers után olvassuk: Mert az Örökkévaló ad bölcsességet, az Ő szájából fakad tudomány és értelmesség! (Péld. 2, 4—6.) Evvel áldja meg Önt — az igazság nagy kutatóját — a Mindenható.

Kiváló tisztelettel
Dr. Links Izák
kőszegi főrabbi.

Vihar Palesztina felett

1933-ban egy titokzatos motivumu gyilkosság tartotta izgalomban az egész világ zsidóságát, különösen azonban azokat, akik féltő gondossággal figyeltek Erec Jisroel felépítésének gigászi, megható és lelkesítő hősiességű nagy munkáját. Dr. Arlosoroff, a fiatal munkászervezt holtan találták a tel-avivi tengerparton. A nyomozás tökéletesen kudarcot vallott. Egész eredménye a gyilkosság valószínű körülményeinek megállapítása volt: a munkászervezt, orvul, hátulról leadott revolverlövésekkel ölték meg, amikor esti sétájára indult.

Ez a gyilkosság, elkövetésének ismeretlen és csupán sejtett motivumai, összefüggése bizonyos megelőző eseményekkel adhatták az impulzust Arnold Zueig-nak regénye megírásához, melyben feltárja alakulása erjedésének napjait élő és szenvedő Palesztina lelkét. Természetesen erős mértékben él az író szabadságának jogával és abban a törekvésében, hogy a gyilkosság körülményeinek és rugóinak ismertetésével egyuttal a kort és színhelyet is látótávba hozza az olvasóhoz, gyakran helyez történelmi tényeket teljesen hamis, önkényes megvilágításba; így mingyárt abban, hogy a regény hőst, Jichok de Vriendt doktort, aki Arlosoroff alakját személyesíti meg a regényben, úgy állítja be, mint az orthodox Aguda egyik vezérét, holott köztulomású, hogy Arlosoroff a Palesztina-politikanak pont az ellenkező oldalán állott. Ez azonban mit sem von le a regény értékéből és nem gyengíti annak kiváló kvalitását: a cselekmény felépítésének izgalmasságát, a ragyogó emberábrázolást, Palesztina politikai és társadalmi viszonyainak imponálóan tökéletes ismeretét, szinte félelmetes objektivitását és nem utolsósorban azt a mély, áhitatos, rajongó szeretetet a zsidóság nagy építő munkája iránt, mely ennek elragadó stílusművészettel megírt regénynek minden sorából az olvasó felé árad.

Lolard Bartholäus Irmin, az an-

Bármicvóra,
Születésnapra

Zsidó könyvet

GONDOS SÁNDOR modern
zsidó könyvüzleté-éi.

Budapest, VI., Andrassy ut 53

gol Secret Service tisztje titkos megbízottjának, Ivanovnak, a cserkesznek jelentést hallgatja. A cserkesz felhívja az angol tiszt figyelmét arra, hogy barátja, Jichak de Vriendt doktor, az Aguda egyik vezére olyan barátságba keveredett egy fiatal arabbal, Saud ibn Abdalah Djelebbivel, mely abban az izgatott és állandóan robbanással fenyegető légkörben, mely Palesztinát megüli, előbb-utóbb katasztrófára fog vezetni. Irmin, akit őszinte szeretet és megbecsülés fűz a kiváló holland tudóshoz, elhatározza, hogy figyelmezteti valamilyen formában a fenyegető veszedelemre és mindenesetre elutaztatja egy időre, lehetőleg Európába, természetesen a valódi ok feltárása nélkül. Ez a terv csaknem sikerül is. De Vriend ugyanis antionista propagandaútra készül, mert úgy látja elvbarátaival együtt, hogy acionista munkája zsidó szempontról káros, a saját vallástalanságuk rossz példájával eltávolítják az országba érkező tömegeket a Tan parancsaitól, holott az egész építő munkának nincs értelme, ha közben elvész a vallás és elpusztul a tradíció, melyek nélkül nincs zsidóság. De utazása előtt még egy lépést tesz: memorandumot szerkeszt az angol kormányzat-hoz, melyben rámutat arra, hogy az arabokkal való megegyezés csak egy módon lehetséges, ha plauzibilitás szeszik előttük, hogy az ország lakosságának tekintélyes része, az évtizedek óta ott élő orthodox zsidóság maga sem helyesli acionista túlzásokat és nincsenek államalkotó céljai: békeességben akarnak élni az arabokkal őseik földjén a Tan parancsai szerint, mely azt tanítja, hogy a világ szétszórt zsidóságát nem a politika, nem emberek fogják visszavezetni az ősi földre, hanem a Messiás, akinek eljvetelét be kell várni.

Ez a memorandum valahogy a nyilvánosságra kerül és a gyűlöletnek áradatát zúdítja szerzőjére. A lapok árulónak bélyegzik, az utcán fiatal zsidók sárral dobálják meg, fenyegető, leszámolást ígérő névtelen levelek várják lakásán. És egy éjszakán, egy nappal az elutazás előtt a sötét utcán eldördül egy lövés, melyet Ber Bloch, a néhány napja Erecbe érkezett fiatal munkász ad le a revolveréből.

De Vriend meghal. Irmin, a rendőrtiszt mostantól kedve csak egy célt ismer: akasztófára juttatni barátja gyilkosát. Ez a szándék azonban egyelőre abba a lényeges akadályba ütközik, hogy Palesztinában a gyilkosság következtében súlyos zavargások törnek ki. Acionista lapok ugyanis úgy állítják be a gyilkosságot, mint amit arabok követtek el és emiatt a temetés alkalmazásával véres összeütközésekre kerül a sor a temetésen tüntetésszerűen hatalmas tömegekben megjelenő zsidók és a temetési menet útvonalát ugyancsak tüntetésszerűen hatalmas tömegekben ellepő arabok között. A tüntetés nyomán kiéleződő hangulat végül valóságos zsidóellenes pogromban tör ki, ártatlan gyerekeket, asszonyokat, aggokat gyilkolnak le nyílt utcán. Az angol rendőrtiszt egy része az arabokkal szimpatizál, a rendőrök — túlnyomó részben arabok — szintén. Egyik rendőrállomásra kétségbeesetten rohan be egy kanadai újságíró, segítséget kér, mert hatalmas arab tömeg közeledik a zsidótemető felé és félt, hogy mindenkit, akit kezeügyébe kerít, halomra gyilkol. — Majd közbelépünk — igéri a rendőrtiszt — Mikor? kérdezi az izgatott újságíró. — Öt perccel azután, hogy valamennyien meghaltak! — hangzik a nyugodt válasz.

A temetés előtti éjszakán két prominens vezére a zsidóságnak sétál a hőség elől menekülve Jeruzsálem kertvárosának utcáin. A gyilkosságról beszélgetnek. Egyikük, Dr. Eli Saamen mérnök, hirtelen kijelenti, hogy megváltozása szerint a gyilkosságot csak zsidó követhette el. Dr. Klopfer Henrik, a társa, az egyetem ifjú docense rémületen kapja fel első pillanatban fejét, de azután ő is arra a következtetésre jut, hogy Saamennek igaza lehet. — Ki ismerheti az őserőket azoknak a lelkeiben, akik a cárizmus nyomása alatt és a világháború idején nőttek fel? — kérdi. — A német, osztrák, orosz, angol zsidók közötti különbséget Jeruzsálemben is egészen a sírig érezni lehetett. S mi jót lehet várni az északi és keleti zsidók közötti idegenségtől? *Ha nem lettek volna gyerekek, akkor ugyancsak aggasztóan nézett volna ki a jövő. E gyerekek azonban az utcákon héberül beszélő seregekké nőttek fel, — függetlenül minden társadalmi rétegződéstől, osztálytól, származástól, foglalkozástól. Ők átszöttek az egész országon az egyforma gondolkodásból, egyforma eszményvilág, egyforma dac és egyforma képesség hálóját és biztosították az elkövetkező időszakokra a nép további fennállását!*

Ezekben a szavakban esendül ki az író véleménye a jelent figyelve

Síremlékek

a legolcsóbb árban
Lőwy-nél Budán
II. Fő-u. 79. Tel. 151-581.
Fiókiület és telep III. Bécsi-út.
A trolleybusz indulási állomásától 2 percnvire

és a jövőre vonatkozóan: De objektíven megállapítja, hogy igazuk lehet a de Vriendeknek is, legalább is abban, hogy ők is egy célt értek és ha kell halnak: népük fennmaradásáért. Amikor Irmin, a rendőrtiszt a gyilkosság után először jár barátja lakásában, egy levelet talál, melyet barátja hozzá intézett, de már be nem fejezhetett. „Kedves Irmin”, írja ebben de Vriendt, „Tiberiasban megkérdezte tőlem, hogy alapjában mit is akarok s én megígérttem, hogy kérdésre válaszolni fogok. Nos, mit is akarok tulajdonképpen? Amit minden tisztességes író akar: a magáért való igazságot, jogszerűséget az emberek között, irgalmat a közösség kedvéért és szeretetet Isten akarata szerint. Az a bátorság, hogy az ember a saját népének szemébe mondja, mi a hibája és szenvedélye már a próféták idejéből származik. És minél több esoporthoz tartozik az ember...”

Ennyit írhatott de Vriend, a többire nem maradt ideje, mert a következő órában már leterítette gyilkos golyója. De az angol tiszt, aki éveket töltött zsidók között, az építész lázas idejében, ebből is eleget

ért. Megérti, hogy ugyanazt, valóban ugyanazt akarják orthodoxok, és cionisták. Histadruth és Keren Kajemeth, a gyilkos és az áldozat és mindegyik szentül és tiszta lélekkel hisz a maga igazában. Így, amikor megtalálja a gyilkost, megmondja neki, hogy tudja, ő gyilkolt, de futni hagyja, mert ebben a perben, közte és az áldozat között földi bírák nem mondhatnak ítéletet, az ítélet, a büntetés Isten kezében van.

Egy csónakban ülve beszélgetnek a gyilkos chaluz és az angol rendőr, mélyen bent a Holttengerben. És a rendőr most megparancsolja az üldözöttnek, hogy ugorjon ki a csónakból. Ha Isten úgy határozott, ki fog úszni a partra, ha nem, elpusztul a sós hullámsírban. De Beer Bloch, a gyilkos kiúszik. Kikapaszkodik a partra és folytatja tovább a munkát Erec felépítésében, melynek tégláiban csak kőtörmény az kiömlött vér, az elpusztult emberélet.

Arnold Zweig regényének magyar fordítása az *Epocha* kiadásában jelent meg.

Halász Sándor

Emlékek

Írta: FELEKI SÁNDOR

(19)

Szomaházy István

Ezernyolcszáznyolcvanegyben egy Steiner Arnold nevű veszprémi tizenöt éves ötdik gimnazista levelet kapott az akkori legelőkelőbb szépirodalmi hetilapnak, a „Vasárnapi Ujság”-nak szerkesztőségétől, ahol persze nem tudták, hogy egy tizenöt éves kis zsidó diáknak írják e sorokat. A levél így szólt: „Tisztelt uram! Mindkét verse igen szép és azokat közlésre elfogadtuk. Kérjük azonban, szíveskedjék valamely jóhangzású magyar nevet választani, mert magyar költőhöz az való, hogy magyar névvel írjon. Tisztelettel a Vasárnapi Ujság szerkesztősége”. — Képzeltető a kis diáknak boldogsága. Mert nagy dolog volt az, a legkiválóbb és legszigorúbb kritikájú magyar szépirodalmi lapban több verssel megjelenni. Tudni kell, hogy akkoriban Szász Károly püspök, a hírneves poéta és műfordító bírálta meg nagy szigorúsággal és lelkiismeretességgel. Így lett Steiner Arnoldból Szomaházy István. De a kis diák mégis úgy érezte, hogy neki inkább prózáira van hajlandósága. Tizenhét éves korában már szép rajzokkal díszítve közölte novelláját a Vasárnapi Ujság, mely laphoz annak a huszas években való megszűnéséig hűséges szeretettel ragaszkodott és szorgalmas munkatársa maradt. De küldöztette fel a gimnazista elbeszéléseit a Pesti Naplóhoz, a Budapesti Hirlaphoz, a Fővárosi Lapokhoz és e nagytekinélyű lapok, úgyszintén más előkelő folyóiratok, mint a Hét, Magyar Szalon, Ország-Világ szintén örömmel közölték novelláit. Amikor 1882-ben Budapestre került s az egyetemre iratkozott, már ismerték és szeret-

ték országáig a tizennyolc éves író munkáit. Egy csapásra népszerű lett. Hozzájárult ehhez, hogy úgy, mint egyénisége, dolgozatai is derűt, melegséget és szeretetet árasztottak. Nyelvezete zengő, szép, magyáros volt s majdnem mindegyik vidám, behelző, a szomorú témákat kerülő volt. Hihetetlen bőséggel ontotta műveit, mert a főváros változatos életét és alakjait finom szeme azonnal meglátta. Elbeszéléseken és regényeken kívül szellemes karcolatok száza jelentek meg, főleg a Pesti Hirlapban. *Asmodi* és *Pán* álnévvel és az Uj Időkben, mely két lapnak rendes munkatársa lett. 1889-ben, 25 éves korában, már beérkezett, jeles író volt és minden lap örült, ha munkáival felkereste. Hihetetlenül termékeny volt. Harminc kötet regénye és elbeszélése jelent meg. Csak néhány jelesebb novelláskötetét említen meg. Ilyenek a Szökötés a zárdából, A nyíri pajkosok, Huszonnégy óra, Doktor Kaposi

Márta, Nyári felhők, Biaritz és társa, Déli korzó, Aprópénz és Elhibázott élet. A Páratlan szerdak című regénye is nagy sikert ért el. Ő hozta divatba regényeiben és elbeszéléseiben, az úgynevezett lipótvárosi alakokat, mint a méltóságos bankigazgatót, a tőzsdetanácsost, a nagykereskedőt, az elkényeztetett, fiús kisasszonyokat, az irodafőnököket, a könyvelőt, a gépirókisasszonyt és még számos alakot. Minél ünnepelemből látt a fiatal író, mennél több sikert ért el a kritikákban és a közönségnél, annál közvetlenebb, annál természetesebb és szerényebb lett. Szemüvege alól két jóságos, mindig mosolygó szem csillogott s kellemesen csengő, szép magyarságával, hangjának lágyaságával, szerénységével és mindig derűs, meleg lelkületével mindenkinek szívébe férközött. Két szindarabja, a Leánynező és a Hófúvás a Nemzeti Színházban, a Segédjuhász pedig a Modern Színházban került előadásra, nagy sikert. Több zsidótárgyú elbeszélést is írt s ezekben megnyilatkozott az elnyomott szegény zsidók és hite iránt érzett szeretete.

Amikor 1890-ben a jeles magyar zsidó írók életrajzát egy sorozatban megírtam, hozzá is fordultam és ő a lényére is jellemző következő kedves, humoros életrajzot írta meg számomra. Ez az életrajz most jelenik meg nyomtatásban először. Huszonhat éves volt akkor s már gazdag és nagysikerű irodalmi munkásságra tekinthetett vissza. Az önéletrajz így szólt:

„Születési hely és év: Veszprém, 1864 febr. 28. Természetesen becsületese kerelkedő szülők, kik a gyermekeik nevelésére szenteltek mindent. Rengeteg pénzt adtak ki a különböző tudományok kurzusaira, franciára, angolra, stenografiára s minden könyvet összevásároltak számomra, ami csak a látóhatárban kapható volt. Amit csak a veszprémi „antikváriusok” egy-egy régi kastélyban összevásároltak néhanapján, öreg krónikák, pergamentes históriák, majdnem kivétel nélkül hozzám kerültek. Még most is megvan valamennyi.

Iskolákat Veszprémben és Budapestben. Veszprémben volt egy végtelenül szimpatikus, feledhetetlen piarista professzorom, aki engem a szó szoros értelmében „fölfedezett”. Mindig velem voltam. Ez a derék és kedves pap ifjan, huszonnégy éves korában halt meg, de még a halálos ágyán sem fogyott ki a jó tanácsokból. P. Tóth Kálmánnak hívták.

Az irodalmi felbuzdulások — az életrajzi chablon — nagyon korán érezhették voltak. A IV. elemi iskolában, kilenc éves koromban, előadás alatt írtam egy verset *Mátyás* királyról, melyet a tanító el is kobozott. Az első nyomtatott versem 1878-ban jelent meg, 14 éves koromban. Az újságírói inklináció nagyon hamar megnyilatkozott. Gyerekkoromban majdnem minden héten szerkesztünk egy másik újságot, melyet kalligrafikus írású kollégám másolt. Csak egy példányban jelent

A jugoszláv Alpokban mindig jó hó van!

Jó szállodák, komfortos menedékházak,

Egy- és kéthetes pausalútjainak
összköltsége (a 8
napos utaknál): **87.- P-től**

Felvilágosítás:

A ZSIDÓ ÉLET kiadóhivatalában
Budapest, VII., Erzsébet-körút 18.
Telefon: 136—361.

meg ez a nevezetes hírlap s mi, a szerkesztők, hordtuk is ki, megvárván, míg az előfizetők azt végigolvassák. Sőt egy illusztrált vicc-lapot is szerkesztettünk 13 éves korunkban és — büszkeséggel mondhatom — t. előfizetőink meg voltak velünk elégedve. Később a gymnasiumban is én voltam az osztály *hivatalos* lapjának a szerkesztője.

Tizenöt éves koromban mindenáron chemikus akartam lenni; az egész ház görebbekkel, lombikokkal volt tele s több hydrogent fejlesztünk, mint amennyi leves készült a konyhában. Nevezetes korszak volt ez. Az egész ház veszedelemben forgott a szétpattant palackok és üvegcsövek révén. Egyszer a „Vigyázó torony” tűzharangját is majdnem félreverték, mikor görögützet gyújtottunk az udvarban.

Már gymnazista koromban jelent meg egy nagy novellám a Vasárnapi Újságban „A szerelmes aktor” címmel és még annak előtte ugyanott több költemény. Iskolák befejezte után mindenáron a hírlapírói pályára törekedtem. Egy évig könyvnyomatos újságnál inaskodtam, azután boldogult *Visi* Imre bevett a Nemzet szerkesztőségébe, hol huzamosabb ideig dolgoztam. Később a képviselőház könyvtárába kerültem s *Kiss József* A Hét című lapjának voltam segédszerkesztője. Jelenleg a *Tisza* István elnöksége alatt álló Magyar Ipar és Kereskedelmi Banknak vagyok a kinevezett tisztviselője s a Magyar Hírlap belső munkatársa.

1886-ban jelent meg az első könyvem *Révai Testvéreknél* Szóktetés a zárdából és egyéb elbeszélések címmel. A következő évben másik két novella: A nyíri pajkosok (ez történeti) és A miniszter kastélyában, egy újabb kötetben. Legtöbb elbeszélésemet a Vasárnapi Újságba írtam, hol nagyobbára illusztrációkkal jelentek meg. Ez a lap a nevelő apám, most is munkatársa vagyok s nagyon szeretem. Tárcái róli munkásságom a Pesti Hírlapnál kezdődött, hová hosszú éveken át számtalan tárcát írtam, részint valódi nevem, részint *Asmodi* álnév alatt.

Nagyon sok cikkem jelent meg a Budapesti Hírlapban, Nemzetben, A Hétben, Magyar Szalonban, Ország-Világban. Eleinte sokat dolgoztam a Fővárosi Lapokba s szülőföldem újságjaiba is, továbbá a Budapesti Tagblatba és legutóbb a Magyar Hírlapba, de majd minden magyar lapba. Most két kötetem készül, melyek az idei öszre megjelennek: egy az összegyűjtött legjobb tárcákból és egy kötet elbeszélés, mely utóbbi valószínűleg a gróf *Csáky* védnöksége alatt álló Műpártoló Könyvtárában fog megjelenni. Dolgozom egy regényen is, sőt drámai tervek is foglalkoztatnak. Ez magyar szalonvígjáték, de — pszt — ez még titok.

Kedves szerkesztő úr! Ime, néhány soros vázlat. Ha önök olyan kegyesek s engem nagy emberré akarnak tenni, írják meg maguk. Persze, egészen át kell ezt dolgozni.

mert én csak egynehány adattal akartam szolgálni.

Budapest, „1891. jul. 15. Hívyük: Szomaházy.”

Amikor Szomaházy ezen kedves és nagy szerénységre valló önéletrajzot nekem megírta, 26 éves volt és máris gazdag és nagyszerű irodalmi munkásságra tekinthetett vissza, oly gazdagra, aminőre sok termékeny író még öreg korában sem.

Az író, akit baráti körben csak Szomának, vagy Szoma mesternek nevezünk, mindig vidám, derült lélek volt, aki szerette a jókedvet és tréfát. Hadd álljon itt róla néhány kedves história.

(folytatjuk)

Ajánlás egy imakönyvbe

Ha derűs, napfényes

Egednek kárpítja:

Örömkönyveidet

Imakönyv beissza.

Ha reád nehezül

Életnek kereké,

E könyvhöz menekülj;

Könyvít majd melege.

Tárjad fel szívedet.

Felhatol az Égbe.

Letörli könnyedet.

Hálát rebegsz érte.

Richter Arthur

(Dunaföldvár)

— Az egri orth. hitközség tisztújításán elnök lett Reiner Adolf, alelnök Lusztig Ignác, pénztárnok Schwarz István, ellenőr Katz Sálamon. I. gondnok Blumberg József, II. gondnok Blas Dezső. Az előjáróság tagjaivá Ehrenfeld Mór, Fischer Bélát, Grossmann Ernőt, Reich Lajost, Róth Miksát, ifj. Schwarz Farkast és Schwarz Arnoldot választották.

— A Budai Izr. Hitközség „Kultur és társadalmi szakosztálya” 1938. február 6-án vasárnap este 6 órakor a hitközség tanácsstermében (III. Zsigmond-utca 49.) előadó estet rendez, melynek műsorán a következők szerepelnek: Szegő Béla, Son Harry esellőművész, és Csermely Gyula író.

— Értesítés. A Magyar Cionista Szövetség Intézőbizottsága közli, hogy az országos értekezletet nem február 13-án, hanem február 6-án vasárnap tartja. Az értekezleten előadást tart dr. Nahum Goldmann, a Jewish Agency genfi megbízottja.

GYORS HIRDETÉSEK

NAGYVÁLLALAT IGAZGATÓJA, kinek magánvagyonja is van, elvenne olyan vallásos 28–32 éves úrilányt, esetleg elvált asszonyt, aki megértő felesége tudna lenni egy komoly, munkába mélyedő úriembernek 25–30 ezer pengő hozománynyal. (Közvetítők kizárva.) „Gondtalan élet” jeligré a kiadóba.

MAGAS POZÍCIÓBAN LEVŐ öcsémnek keresek olyan reprezentálni tudó, csakis vallásos családból származó úrilányt, aki megértő anyja tudna lenni 8 éves fiacskájának. Némi hozomány megkívánatik. (Közvetítők kizárva.) „15 ezer évi jövedelem” jeligré továbbit a kiadóhivatal.

HÁZASSÁGÁBAN csalódott esinos elvált asszony férjhez menne 40 ezer pengő hozománnyal, biztos pozícióban levő 40 éves úriemberhez. „Hátha másodszer sikerül” jeligré a kiadóba.

MEGPRÓBÁLOM ezen a szokatlan úton férjhez adni 22 éves, esinos húgomat, kinek 25 ezer pengő hozománya és gyönyörű kelengyéje van. Csakis vallásos, komoly pozícióban levő úriemberek írjanak „28–32” jeligré a kiadóba.

MEGNÖSÜLNE 400 PENGŐ havi keresettel bíró nyugdíjas, 36 éves vidéki úriember. Elvenne 22–30 éves esinos úrilányt, akinek célja a boldog családi élet. Kimerítő leveleket hozomány megjelöléssel továbbit a kiadóhivatal „Kellemes város” jeligré.

IPARMŰVÉSZNŐ házaknál is vállalja függönyök, babák, díszpárnák készítését, régi, használt anyagokból. *Vidékre is megy.* Cím a kiadóhivatalban.

EREDETI amerikai Underwood portable írógép olcsón eladó. Cím a kiadóban.

ISKOLÁSGYERMEKEK korrepetálását és német nyelvű tanítását vállalja ebédközt ellenében, nagyműveltségű úrinő. „Nagyon szerény” jeligré a kiadóba.

VIDÉKINEK IS különbejárati, esinosan bútorozott szoba heti és havi árban azonnal kiadó. *VII., Péterfy Sándor-u. 7., III. 8. Krauszé.*

MEGBÍZHATÓ, komoly urak és hölgyek nagy kereseti lehetőséghez juthatnak előfizetések gyűjtésével, havi fizetéssel. *Erzsébet-körút 18., földszint 1. 9–10 óráig.*

GIMNÁZIUMI ÉS ELEMISKOLA közelében 1–2 diákot, vagy egy urat teljes ellátásba vennék orthodox kóser háztartásomba. „Ott-honni ellátás” jeligré a kiadóba.